

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ПОЛТАВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА ІМЕНІ ЮРІЯ КОНДРАТЮКА»

Факультет філології, психології та педагогіки
Кафедра загального мовознавства та іноземних мов

Рекомендовано до захисту
Протокол засідання кафедри № _____
від «_____» _____ 2025 р.

Завідувач кафедри _____
(прізвище та ініціали)

(підпис)

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА БАКАЛАВРА
«Технологія драматизації на уроках англійської мови як
ефективний спосіб формування діалогічного мовлення учнів
середньої школи»

Виконавець:

Студентка 4 курсу, групи 401-ГО
Євтенко Євгенія Сергіївна

Керівник роботи:

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

Рецензент:

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

Підсумкова оцінка:

за національною шкалою: _____

кількість балів: _____

Підпис керівника _____

Полтава 2025

ЗМІСТ

Реферат.....	3
Вступ.....	5
Розділ I. Теоретичні основи формування англійського діалогічного мовлення учнів середньої школи на основі драматизацій в сучасній лінгводидактиці.....	8
1.1. Лінгводидактична модель та характеристика діалогічного мовлення під час уроків англійської мови.....	8
1.2. Використання інтерактивних технологій у процесі оволодіння учнів діалогічним мовленням.....	16
1.3. Метод драматизації як засіб формування діалогічних умінь під час уроків англійської мови.....	25 34
Висновки до першого розділу.....	
Розділ 2. Практичне застосування драматизації під час уроків англійської мови як метод формування діалогічних умінь у учнів 5-9 класів.....	36 36
2.1. Організація уроку англійської мови із використанням прийомів драматизації.....	41

2.2. Особливості застосування прийомів драматизації як першооснови у формуванні діалогічних умінь під час уроків англійської мови.....	50
2.3. Система вправ з навчання англійського діалогічного мовлення учнів старших класів для підготовки до гри-драматизації.....	57 58
Висновки до другого розділу.....	61
Загальні висновки.....	
Список використаних джерел.....	

РЕФЕРАТ

Б.Р. 79 сторінок, 2 рис., 38 першоджерел.

Головна мета навчання іноземної мови для учнів — навчитися ефективно комунікувати. Найкраще спілкування відбувається під час діалогу. Діалогічному мовленню у процесі вивчення англійської мови приділяється велика увага. Завдяки йому учасники освітнього процесу є активними та мотивованими,

Метою дослідження є теоретичне обґрунтування та практична розробка навчального матеріалу для втілення технології драматизації, як одного з найефективніших способів формування діалогічного мовлення при вивченні англійської мови. Об'єкт дослідження етапи процесу навчання діалогічного мовлення учнів при вивченні англійської мови.

Методи дослідження: теоретичні – аналіз, синтез, порівняння; практичні – розробка системи вправ та діалогів та апробація їх під час педагогічної практики; обсерваційні – спостереження за процесом.

У роботі розглянуто питання формування діалогічного мовлення під час драматизацій, теоретично обґрунтовано, визначено і підтверджено доцільність поетапного оволодіння діалогічним мовленням, а також розроблено систему вправ по навчанню дітей діалогічного мовлення під час драматизацій під час уроків англійської мови.

У першому розділі розглянуто теоретичний виклад проблеми навчання дітей англійському діалогічному мовленню, розкрито поняття драматизації та досліджено важливість формування діалогічного мовлення в аспекті вивчення англійської мови. У другому розділі важливо було простежити особливості та етапи формування діалогічного мовлення для подальшого його розширення та вдосконалення під час технологій драматизації. Розроблено систему вправ на основі однієї лексичної теми з подальшим використанням в практичній роботі вчителя та наведено приклади діалогів та драматизацій, а в подальшому проаналізовано та виявлено доцільність використання

технологій драматизації для навчання дітей англійському діалогічному мовленню.

Ключові слова: технології драматизації, діалогічне мовлення, англомова комунікація, рольові ігри, навчальна мотивація, формування англомовних компетентностей.

ВСТУП

Актуальність теми. Стрімкий соціально-економічний прогрес диктує серйозні вимоги до якості викладання іноземних мов у навчальних закладах, оскільки кожне нове покоління учнів має підніматися на більш високий рівень володіння іноземними мовами. Зміна соціокультурного контексту іноземної мови, нові запити учнів щодо рівня володіння нею зумовлюють необхідність якісної зміни підготовки. В умовах сучасної школи створюються умови адаптації особистості до нового мовного світу, відмінного від світу рідної мови та культури, закладаються основи комунікативної компетенції, що дає можливість успішно інтегруватись в суспільство, легко розуміти іншомовне середовище, правильно реагувати на різноманітні ситуації та вступати в особистісні стосунки, завдяки технікам драматизації, які багато в чому визначають комунікативний та соціокультурний розвиток учнів надалі

Драматизації, рольові ігри створюють безпечне середовище для вираження своїх власних думок, заохочують дітей до активної участі у навчальному процесі, створюють умови для розвитку мовленнєвих умінь та навиків. А також, формують емоційний інтелект, що є основним в сучасній освіті.

Метою дослідження є розробка та обґрунтування ефективних методичних прийомів навчання діалогічних умінь учнів 5-9 класів під час уроку англійської мови шляхом залучення їх в активний процес навчання на основі технологій драматизації.

Для досягнення поставленої мети слід розв'язати такі **завдання**:

- 1) з'ясувати суть діалогічного мовлення під час уроків англійської мови;
- 2) дослідити метод драматизації як інструмент розвитку діалогічних навичок під час навчання англійської мови;

3) виявити комплекс чинників, що мають об'єктивний вплив на формування англійського діалогічного мовлення учнів 5-9 класів в процесі драматизацій творів та розігрування ситуацій;

4) оцінити інтерактивне навчання із застосуванням методу драматизації з погляду використання власного досвіду, інноваційних технологій, науково-дослідницької діяльності;

5) вивчити специфіку використання прийомів драматизації на заняттях з англійської мови; розробити лінгводидактичну модель та окреслити етапи навчання англійського діалогічного мовлення учнів середньої школи на основі драматизації;

6) розробити систему вправ з навчання англійського діалогічного мовлення на основі драматизації творів для учнів 5-9 класів, надати методичні рекомендації щодо виконання розробленої системи вправ.

Об'єкт дослідження – процес навчання англійського діалогічного мовлення учнів 5-9 класів у закладах загальної середньої освіти.

Предмет дослідження – технології та методи драматизації, що застосовуються для розвитку діалогічних навичок учнів під час уроків англійської мови.

Матеріалом дослідження стали: навчальні посібники; підручники з англійської мови для учнів 5–9 класів; авторські дидактичні матеріали, розроблені для організації уроків з елементами драматизації. До аналізу залучено навчальні діалоги, вправи, сценарії рольових ігор та уривки з літературних творів, що використовуються як основа для створення ситуацій спілкування англійською мовою.

Методи дослідження: теоретичні – аналіз, синтез, порівняння; практичні – розробка системи вправ та діалогів та апробація їх під час педагогічної практики; обсерваційні – спостереження за процесом.

Наукова новизна одержаних результатів дослідження полягає у тому, що:

- підібрано літературні теми , ігри-драматизації та уривки літературних творів для драматизації, які сприяють вдосконаленню навичок діалогічного мовлення;

-представлено систему підготовчих вправ для формування знань про лексико-граматичні категорії, дидактичні матеріали;

-розроблено приклади діалогів різних типів .

Теоретичне значення роботи полягає в осмисленні драматизації як важливої технології вивчення англійської мови.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що матеріали дослідження можуть бути використані в навчальному процесі при створенні навчальних програм та підборі дидактичних матеріалів на основі лексичних тем для розвитку навичок діалогу та, зокрема, для впровадження цікавих та ефективних прийомів драматизації під час викладання англійської мови учням 5–9 класів; у позакласній діяльності (театральні гуртки чи лінгвістичні клуби для додаткового відпрацювання діалогічного мовлення); а також для апробації в межах викладання інших іноземних мов (використання напрацьованих прийомів драматизації в полікультурному освітньому просторі).

Структура роботи. Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків та списку використаних джерел (38). Загальна кількість сторінок – 79, основного тексту – 53.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ АНГЛІЙСЬКОГО ДІАЛОГІЧНОГО МОВЛЕННЯ УЧНІВ СЕРЕДНЬОЇ ШКОЛИ В СУЧАСНІЙ ЛІНГВОДИДАКТИЦІ

1.1. Лінгводидактична модель та характеристика діалогічного мовлення під час уроку англійської мови

Головна мета викладання іноземних мов у загальноосвітній школі — комунікативна, яка визначає весь навчальний процес. Однією з ключових форм мовленнєвого спілкування є діалогічне мовлення. Сучасна освіта вимагає пошуку більш ефективних методик навчання діалогічного мовлення, що дозволяють б досягати бажаних практичних результатів із мінімальними затратами часу та зусиль, а сам процес навчання робився б доступним, цікавим і захопливим для учнів.

У мовознавчій літературі діалогічне мовлення визначають як «специфічний вид мовленнєвої діяльності, що вирізняється ситуативністю, участю двох чи більше комунікантів, швидкістю та безпосередністю відтворення явищ і ситуацій реального світу, активною позицією мовців у вираженні власного ставлення до фактів, великою кількістю емоційних реакцій і персоналізованою спрямованістю» [30, с. 63]. А. Мирошніченко трактує діалогічне мовлення як процес мовленнєвої взаємодії між двома або більше учасниками спілкування. Н. Складенко визначає діалогічне мовлення як «сукупність усних висловлювань, пов'язаних спільністю ситуації, теми та комунікативних мотивів, які послідовно продукуються двома, трьома (трилог) або більше (полілог) співрозмовниками в безпосередньому акті спілкування» [10, с. 62].

Хоч діалогічне мовлення й складніше за монологічне через більшу різноманітність і якість мовленнєвих зразків, саме йому надають перевагу в послідовності навчання усного мовлення. Бо саме через діалог учні засвоюють цілі лінгвістичні конструкції, які потім легко застосовують у

монологів. Вже на початковому етапі вчитель має допомогти учням навчитися використовувати мову саме для спілкування, а не просто заучувати правила.

Діалогічне мовлення виконує кілька ключових комунікативних функцій:

1. Запитування інформації та її надання;
2. Висловлення пропозицій (у вигляді прохання, наказу чи поради) та прийняття чи відхилення цих пропозицій;
3. Обмін думками, судженнями, враженнями;
4. Взаємне переконання та аргументація власної позиції.

Кожна з цих функцій має свої унікальні мовленнєві засоби і домінує у відповідних типах діалогів. З психологічної точки зору, діалогічне мовлення завжди мотивоване [16, с. 62]. Але в навчальному процесі мотив не завжди виникає сам по собі. Тож важливо створити такі умови, щоб учні захотіли висловитися, передати свої емоції. Крім того, доброзичлива атмосфера, теплі стосунки та зацікавленість у навчанні значно підсилюють мотивацію до діалогічного мовлення.

Діалогічне мовлення, як і монологічне, завжди спрямоване на співрозмовника. Спілкування відбувається безпосередньо між учасниками, які добре розуміють контекст ситуації. Діалог передбачає не лише словесні вислови, а й зоровий контакт, а також певну незавершеність реплік, які доповнюються позамовними засобами — мімікою, жестами, рухом очей і поставою. Саме через ці невербальні сигнали мовець передає свої наміри, сумніви, емоції чи припущення. Тому ігнорувати їх у процесі навчання іноземної мови — означає втрачати важливу складову комунікації [35, с. 64].

Однією з ключових психологічних особливостей діалогічного мовлення є його ситуативний характер. Це означає, що зміст висловлювань часто стає зрозумілим тільки за умови врахування конкретної ситуації, у якій вони відбуваються. Проте тут важливо не сприймати поняття «ситуація» надто буквально. Зовнішні обставини можуть бути відсутні в момент спілкування,

але вони присутні в свідомості учасників діалогу — це можуть бути спільні спогади, попередні події, особисті переживання або життєвий досвід, які обидва співрозмовники добре розуміють і на які посилаються у своїй комунікації.

Варто підкреслити, що в навчальному процесі важливі не всі реальні ситуації, а лише ті, які спонукають учнів до активного мовлення. Саме такі обставини називають мовленнєвими або комунікативними ситуаціями. Вони завжди містять у собі певний стимул або поштовх для того, щоб учасники почали говорити й взаємодіяти мовою.

Вважається, що ніхто не зміг так чітко і доступно, як В. О. Артемов, окреслити складові комунікативної ситуації, аналізуючи особливості мовленнєвих дій: «Для успішної сценічної реалізації мовленнєвого вчинку важливо враховувати, хто, кому, що, навіщо, за яких обставин і з яким ставленням повідомляє, наказує, пропонує тощо» [1, с. 61]. З урахуванням вищезазначеного, можна чіткіше виділити основні компоненти комунікативної ситуації:

- комуніканти та їхні взаємини (суб'єкти спілкування);
- об'єкт (предмет) розмови;
- ставлення суб'єкта (суб'єктів) до цього предмета;
- умови, в яких відбувається мовленнєвий акт.

Характерною рисою діалогічного мовлення є його емоційне забарвлення. Мовець у процесі спілкування передає не лише думки, а й почуття та ставлення до теми розмови. Це відображається у виборі лексико-граматичних засобів, структурі реплік та інтонації. Автентичний діалог завжди містить елементи подиву, захоплення, оцінки, розчарування, незадоволення та інших емоційних реакцій.

Ще одна ключова особливість діалогічного мовлення — його спонтанність. Мовленнєва поведінка кожного учасника залежить від реакції партнера, тож на відміну від монологу, діалог неможливо детально спланувати заздалегідь. Репліки лунають швидко, і відповіді треба давати в

реальному темпі, що й робить мовлення непередготовленим і спонтанним. Це вимагає високого рівня автоматизму та постійної готовності до активного використання мовленнєвого матеріалу.

Діалогічне мовлення завжди двостороннє. Під час спілкування кожен учасник то говорить, то слухає, реагуючи на слова іншого. Без взаємного розуміння, яке забезпечується аудіюванням, обмін репліками неможливий. Тому володіння діалогом передбачає одночасне володіння говорінням і слуханням — це двостороння активність і ініціативність учасників. Відповідно, важливо навчати учнів не лише відповідати, а й самим ініціювати розмову, підтримувати діалог і заохочувати співрозмовника продовжувати спілкування.

Діалогічне мовлення відрізняється особливостями у виборі, структурі та функціональному застосуванні лінгвістичного матеріалу. Діалогічне мовлення характеризується використанням вступних слів, вигуків, штампів і оцінних висловів, які відображають реакцію співрозмовника — заперечення або підтвердження думки, сумнів, здивування чи побажання. У процесі діалогу також залучаються паралінгвістичні засоби, такі як жести, міміка або практичні дії. Це форма мовленнєвої діяльності, що базується на взаємодії між двома чи більше особами, які обмінюються інформацією, ідеями, думками та емоціями. Головна особливість діалогічного мовлення полягає в активному сприйнятті й реагуванні кожного учасника на репліки співрозмовника.

Комунікативний підхід у викладанні іноземної мови передбачає, що для успішного її засвоєння учні мають не лише знати форми мовлення (граматику, лексику, вимову), але й розуміти, як правильно їх застосовувати. Ключовим елементом цього підходу є комунікативна компетенція, що означає здатність учнів використовувати лінгвістичні знання та навички, обираючи відповідну комунікативну стратегію відповідно до цілей та контексту спілкування.

Діалог як форма усного спілкування здійснюється через обмін висловлюваннями між двома або більше учасниками. Навчальний діалог має

відтворювати реальні життєві ситуації, бути ситуативним, враховувати інтереси підлітків і давати їм можливість застосувати власний життєвий досвід, тобто бути особистісно орієнтованим. Комунікативний аспект діалогічного мовлення сприяє зниженню емоційної напруги та усуває однобічність спілкування за умови його правильного врахування.

З психологічної точки зору діалогічне мовлення завжди має мотивацію, проте в навчальному процесі мотив виникає не завжди автоматично. Тому важливо створити такі умови, за яких учні відчували б справжнє бажання висловитися, передати свої почуття чи взяти участь у дискусії. Діалог передбачає зоровий контакт із співрозмовником та певну незавершеність висловлювань, які доповнюються позамовними засобами — мімікою, жестами, пантомімікою. Основні комунікативні завдання у діалозі: розпитати, попросити, запропонувати, повідомити, описати, розповісти, пояснити, оцінити, заперечити, обґрунтувати. Для цього учні мають оволодіти різними функціональними типами діалогів, серед яких виділяють п'ять основних типів:

1. **Діалог-розпитування** – це форма спілкування, у якій один співрозмовник ставить запитання, а інший на них відповідає. Такий діалог може мати характер взаємного опитування з метою отримання інформації чи встановлення контакту. Він розвиває вміння слухати та давати змістовні відповіді.

2. **Діалог-домовленість** передбачає досягнення спільного рішення, узгодження планів або умов між учасниками. Він може включати обговорення подальших дій або вирішення спірних питань. Такий тип діалогу формує навички ведення дискусії та конструктивного розв'язання конфліктів.

3. **Діалог-обмін враженнями** полягає в обговоренні особистих вражень, думок або емоцій щодо певних подій, досвіду чи творів мистецтва. Такий діалог сприяє розвитку вміння виражати власну думку та передавати емоції.

4. **Діалог-обговорення** – це комунікативна взаємодія, під час якої сторони висловлюють свої міркування, аргументи й погляди щодо конкретної теми чи проблеми. Він формує навички аргументування, чіткого викладу позиції та активного слухання.

5. **Дискусія з актуальної теми** охоплює глибокий аналіз проблемного питання, обговорення планів дій або обмін ідеями в широкому форматі. Вона стимулює критичне мислення, вміння переконувати та працювати в команді.

Наголосимо, що у процесі навчання школярів діалогічного мовлення розв'язуються різні завдання.

По-перше, важливо дати учням чітке розуміння діалогу в усій його багатогранності, показати його природну форму. Учні мають усвідомити, що найпоширеніша форма діалогічного спілкування – це питання-відповідь. Через різні приклади потрібно показати, що мова стає живою, природною та справді діалогічною лише тоді, коли репліки включають не тільки інформацію, а й вітання, запрошення, вираження емоцій (здивування, подяки, сумніви, впевненість), а також оцінку фактів.

По-друге, навчити учнів потрібним реплікам і натренувати їхній автоматизм у використанні цих виразів у конкретних ситуаціях. Це допоможе їм швидко та природно реагувати під час спілкування.

По-третє, навчити учнів обмінюватися цими репліками у відповідних ситуаціях, тобто вести власне діалог. Для цього, крім методичних прийомів, важливо використовувати мовленнєвий матеріал підручників із системою лексичних добірок, спеціальних вправ і текстів, що сприяють ефективному засвоєнню.

Учні опановують різні типи діалогів через поетапне формування мовленнєвих навичок і вмінь, що базуються на лінгвістичних і психологічних особливостях діалогічного мовлення. Цей процес відбувається через виконання системи вправ, які поступово розвивають необхідні компетенції.

У процесі навчання діалогічному мовленню можна виділити три послідовні етапи:

1) освоєння учнями діалогічних одиниць — це такі набори реплік, які мають чітку структуру, інтонаційне оформлення і семантичну завершеність;

2) опанування мікродіалогів — це короткі фрагменти діалогу, які передають основні комунікативні наміри співрозмовників. Мікродіалог є базовою структурною одиницею для більш розгорнутого діалогу і складається з взаємопов'язаних діалогічних єдностей. Він відрізняється від окремої діалогічної єдності своїм більшим обсягом і відносною цілісністю. Розгорнутий діалог, як правило, формується з кількох таких мікродіалогів;

3) самостійне створення учнями власних діалогів, які є різновидом прямої мови, що відображає взаємодію двох або більше осіб у спілкуванні.

У методиці викладання іноземних мов сформувалися два основних шляхи навчання діалогу: «згори донизу» – дедуктивний і «знизу вгору» – індуктивний. При дедуктивному підході процес навчання розпочинається з цілого діалогічного зразка, який розглядається як структурно-інтонаційна модель для створення подібних до нього. Діалог-зразок – це діалогічний комплекс, що складається з групи взаємопов'язаних діалогічних єдностей. Навчальний процес починається з того, що діалог спочатку повністю прослуховується, потім заучується напам'ять, після чого відбувається варіювання його лексичного наповнення та відпрацювання окремих елементів. Прихильники цього підходу аргументують його тим, що в природних умовах дитина засвоює систему мови «згори донизу»: від великих інтонаційно-синтаксичних блоків до окремих елементів. Недоліком цього методу є те, що він фактично не розвиває вміння самостійно застосовувати матеріал у мовленні, приділяючи основну увагу формальній стороні діалогу. Шлях від повноцінного діалогу до вивчення його складових призводить до того, що відбувається рання автоматизація елементів у тому зв'язку, у якому вони використані у цілому діалозі. Це сприяє механічному заучуванню та обмежує можливості вільного спілкування в нових ситуаціях. Згідно з іншим, індуктивним підходом, навчання проходить чотири етапи.

1. Нульовий (підготовчий) етап, основним завданням якого є навчання реплікуванню, включає вправи на імітацію, підстановку, відповіді на запитання, запити нової інформації, повідомлення інформації та інші подібні. Перший етап передбачає оволодіння певними діалогічними єдностями. На цьому етапі застосовуються рецептивно-продуктивні умовно-комунікативні вправи.

2. Другий етап полягає в засвоєнні мікродіалогу. Мікродіалог виступає як імпліцитна структурна ознака розгорнутого діалогу та містить взаємопов'язані ланцюги діалогічних єдностей. Мікродіалоги є відносно завершеними, складаючись із 2-3 діалогічних єдностей. Мета цього етапу – навчити учнів поєднувати засвоєні діалогічні єдності та підтримувати бесіду. Тут, як і на першому етапі, використовуються рецептивно-продуктивні вправи, однак уже комунікативного характеру. Для підтримки навчального процесу застосовують опорні матеріали: мікродіалог-підстановчу таблицю, структурно-мовленнєву схему мікродіалогу, а також його функціональну схему. Доцільно перед виконанням відповідних вправ прослухати учням мікродіалоги-зразки.

3. Третій етап передбачає навчання учнів веденню діалогів різних функціональних типів, обсяг яких відповідає вимогам навчальної програми. У процесі виконання вправ цього етапу рекомендовано використовувати лише природні опори, такі як географічні карти, білети, ілюстрації тощо. Діалог певного комунікативного типу включає 2–3 мікродіалоги, яким учні вже навчилися.

Індуктивний підхід передбачає поступове вивчення складових елементів діалогу перед тим, як учні почнуть самостійно вести розмову з урахуванням конкретної навчально-мовленнєвої ситуації. Цей метод набуває все більшої популярності, оскільки від початкових етапів спрямовує учнів на розвиток взаємодії – основи діалогічного мовлення. Формування мовленнєвих навичок і вмінь відбувається безпосередньо під час комунікації. Значну роль на початковому рівні відіграє опора на аналогію, що допомагає у

здобутті перших умінь. При цьому стандартний діалог використовується не як матеріал для механічного заучування, а як зразок для наслідування. У середніх класах головною метою стає навчання учнів самостійно планувати свої мовленнєві дії, зважаючи на мотиви, цілі та можливі наслідки висловлювань, а також розгортати як зміст, так і форму мовлення. Згідно з індуктивним підходом до навчання, підготовка до діалогічного мовлення включає такі завдання: удосконалення психічних механізмів мовлення; розвиток навичок використання зразку мовлення, типового для діалогу; формування вміння взаємодіяти з партнером у контексті зовнішньої та внутрішньої мовленнєвої ситуації.

Під час організації навчального процесу з розвитку навичок діалогічного спілкування вчитель має керуватися сучасними педагогічними підходами. Традиційні методи навчання діалогу часто надмірно зосереджуються на граматичній правильності, що призводить до виникнення труднощів у учнів, а також до небажання висловлюватися через страх помилитися. Головними причинами проблем під час виконання діалогічних вправ є: надмірна увага викладача до помилок, відсутність мотивації учнів та недостатня підтримка як лінгвістична, так і психологічна.

1.2. Використання інтерактивних технологій у процесі оволодіння учнів діалогічним мовленням

В умовах збільшення інтересу до іноземних мов у сучасному суспільстві та поширення переважно комунікативно орієнтованого навчання виникає потреба застосовувати активні методи навчання. Це методи, що генеруються систематично для забезпечення активності учнів та різноманітності їх інтелектуальної та практичної діяльності у процесі освоєння нового навчального матеріалу. Мета таких методів – активізувати здібності та вміння учнів, залучити їх до участі у освітньому процесі, самостійного оволодіння навчальним матеріалом.

За словами Д. Нойа, «існує стільки ефективних методів навчання, скільки є компетентних педагогів. Сучасний учитель не повинен обмежуватися використанням лише однієї технології або методу. Поєднуючи, узгоджуючи та застосовуючи різноманітні інноваційні теорії і технології, педагог має шукати оптимальне їх поєднання для досягнення конкретної дидактичної мети». [34, с. 64] Порівняльний аналіз різних трактувань активності особистості показує, що поняття «інтелектуальна активність», «пізнавальна активність» та «розумова активність» можна вважати синонімічними. Можна визначити розумову активність як прагнення найбільш повного пізнання предметів та явищ навколишнього світу [7, с. 61]. Розумова активність викликається пізнавальною потребою, супроводжується особливим емоційним станом і проявляється у мобілізації вольових зусиль. Активні методи навчання та виховання – це ті, які дають змогу учням у короткі терміни і з меншими зусиллями опанувати необхідними знаннями та вміннями з огляду на свідоме «виховання здібностей учня» та свідоме «формування у них необхідних діяльностей». Одна з характерних рис активних методів навчання полягає в тому, що мовленнєвий матеріал вводить та закріплюється не за допомогою вправ, а за допомогою спілкування, вираженого при цьому найчастіше полілогами. Ситуації, у яких відбуваються полілоги, мають бути при цьому цікавими, проблемними і в жодному разі не нудними. Оскільки учні самі стають героями цих полілогів через ролі, які отримують, особистісне сприйняття учнів допомагає їм у вивченні англійської. Велике значення приділяється прихованим прийомам навчання граматики, які мають на увазі розвиток інтуїції в пізнанні граматики, використання природного середовища граматичного явища та створення ефективних умов розвитку аналітичних здібностей учнів. При застосуванні активних методів навчання також приділяється час творчим видам діяльності, таким як вірші, пісні, музика, робота з картинками. Уведення їх у навчальну діяльність створює позитивний настрій та навчальну мотивацію до отримання нових знань, оскільки такі матеріали підбираються з урахуванням

відповідності до теми навчального заняття. Аналіз викладеного свідчить, що розумова активність – це якість особистості, що виявляється у прагненні до пізнання предметів та явищ навколишнього світу, що викликається пізнавальною потребою та супроводжується особливим емоційним станом та проявом вольових зусиль. Для розвитку розумової активності учнів виникає реальна потреба у використанні нетрадиційних моделей, технологій та методів творчої роботи та вибору найбільш ефективних та раціональних [15, с. 62]. Існує три основні моделі навчання: пасивна, активна та інтерактивна. Усі вони мають спільну мету – забезпечити ефективне засвоєння знань учнями. Пасивна модель характеризується тим, що учні отримують інформацію переважно з пояснень вчителя або текстів підручника, при цьому майже не взаємодіють між собою і не виконують творчих завдань. Активні методи навчання, навпаки, спрямовані на стимулювання пізнавальної активності та самостійності учнів, зокрема через безпосереднє спілкування в парі «Учень – учитель» і виконання творчих домашніх завдань. Інтерактивне навчання передбачає відмінну від звичної логіку освітнього процесу: досвід та знання учасників служать джерелом їх взаємного навчання, передбачає творчий і багатогранний процес навчання та розвитку діалогічного мовлення. Інтерактивний процес характеризується високою інтенсивністю спілкування, зміною та різноманітністю видів діяльності, цілеспрямованою рефлексією. Окрім того, активне залучення учнів до різноманітних форм і методів навчальної діяльності під час уроку, впровадження елементів інноваційних технологій, а також створення і використання наочних матеріалів значно розширюють пізнавальний, творчий і комунікативний потенціал учнів. Це сприяє встановленню демократичного та рівноправного партнерства між учасниками навчального процесу, формуючи атмосферу співпраці, взаємної підтримки і зацікавленості.

Інтерактивне навчання передбачає створення моделей життєвих ситуацій, застосування рольових ігор, висловлення власної думки щодо певних проблем, а також спільне розв'язання завдань на основі аналізу

конкретних обставин і ситуацій. Це форма співнавчання, взаємонавчання, яка реалізується у колективі чи групі, де і учень, і вчитель виступають як рівноправні та рівнозначні суб'єкти освітнього процесу. Саме в такій сприятливій атмосфері можна очікувати ефективного засвоєння матеріалу та формування практичних умінь і навичок. У невимушеному середовищі учень почувається вільним і рівноправним партнером, не боїться помилок у мовленні. Слово «інтерактив» походить від англійських слів «inter» – «взаємний» і «act» – «діяти», що підкреслює суть взаємодії. Використання інтерактивних технологій під час уроку підвищує результативність навчального процесу, стимулює розвиток навичок мовлення, розумову і творчу активність учнів, а також підсилює їхній інтерес до вивчення іноземної мови.

Інтерактивне навчання – це форма діалогічного навчання, в якій відбувається активна взаємодія між учителем і учнем. Основна мета такого навчання – забезпечити комфортні умови, у яких учень відчуває свою успішність та власну інтерактивну досконалість, що, у свою чергу, сприяє ефективності й продуктивності всього освітнього процесу.

Під час оволодіння дітьми діалогічним мовленням доцільно використовувати різноманітні методи. Назвемо їх.

«Мікрофон» – це вправа, що дає змогу кожному учаснику швидко й по черзі висловитися: відповісти на запитання або поділитися своєю думкою чи позицією.

«Робота в парах» – це формат, за якого всі учні отримують рідкісну в традиційному навчанні можливість говорити та висловлювати свої думки. Така робота дає час подумати, обмінятися ідеями з партнером і лише потім поділитися ними з класом. Вона розвиває комунікативні навички, вміння чітко формулювати думки, критичне мислення, а також здатність переконувати та вести дискусії. До того ж, у парах можна швидко виконувати вправи, які в інших умовах потребують значно більше часу.

«Карусель» – це метод, коли учні стають у два кола, обличчям одне до одного. Кола рухаються у протилежних напрямках, що дає змогу постійно міняти мовленнєвих партнерів. Цей спосіб кооперативного навчання дуже ефективний, бо залучає всіх учасників одночасно до активної роботи, дозволяючи спілкуватися з різними партнерами та обговорювати дискусійні питання.

Застосовують такі методи, як «рухомі шеренги» та «натовп». У «шеренгах» учні розташовуються обличчям один до одного у дві шеренги та обмінюються репліками з партнером, який знаходиться навпроти. Після першого обміну шеренги переміщуються, внаслідок чого формуються нові пари. У «натовпі» учні вільно переміщуються по аудиторії, обираючи собі співрозмовника, або ж у визначений момент учитель плескає в долоні, учні зупиняються, повертаються до найближчого партнера і розпочинають розмову. Кожен учасник спілкування має можливість змінити 3-4 партнерів. Ускладнений варіант «натовпу» полягає у тому, що учень має інформацію, яка визначає, якого саме співрозмовника потрібно шукати. Учитель роздає учням картки двох типів: у одному типі – запитання, у іншому – варіанти відповідей.

Роботу в парах вважають базовою формою комунікації в офіційних класних умовах, яка надає учням можливість практикувати мовлення, сприяє формуванню їхньої самостійності, стимулює співпрацю, а також дає вчителю час працювати з учнями індивідуально, знижуючи тиск на учнів, оскільки вони взаємодіють у звичному форматі. Водночас робота в парах, окрім численних переваг, має і певні недоліки: шум у класі, використання учнями рідної мови, розмови на сторонні теми, неприязнь один до одного, небажання взагалі працювати в парах. Ефективність роботи забезпечується через тренування учнів у роботі в парах, а також обговоренням (за потреби рідною мовою) правил роботи в парах та їх затвердженням. Парна робота вимагає від учителя ретельного попереднього планування: чи буде достатньо простору для організації роботи в парах, чи чітка і адекватна інструкція, скільки часу буде витрачено на виконання завдання. Якщо парну роботу не спланувати

належним чином, вона може виявитися неефективною, навіть без вини самих учнів.

Однією з ключових форм парної роботи виступає **рольова гра**. За умови наявності ситуації, максимально наближеної до реального життя, відповідного рівня знань і творчого підходу, вона ефективно моделює інтерактивність під час уроку. Робота в парах або невеликих групах заохочує співпрацю між учнями, допомагаючи їм навчитися обговорювати різні теми та спільно вирішувати завдання. Для досягнення більшої автентичності слід залучати додаткові матеріали – відео, подкасти тощо – як приклади природного діалогічного мовлення. Після перегляду або прослуховування доцільно проводити обговорення чи дебати. Регулярне спілкування на теми, що цікаві учням, підвищує їхню мотивацію до висловлення власних думок і аргументації. Учитель може ставити запитання, що розвивають критичне мислення та стимулюють обговорення.

Цікавий і творчий інтерактивний прийом є метод проєктів. У процесі самостійної та групової роботи над проєктом у дітей формується вміння коротко і доступно формулювати думки, формується культура спілкування, а також вміння терпимо ставитись до думки партнерів зі спілкування; вміння добувати і обробляти інформацію, зокрема за допомогою сучасних комп'ютерних технологій, представляти результат колективної творчості. Такий метод, як «Мозаїка», дає змогу учням отримати велику кількість інформації протягом короткого часу. Цей метод викликає інтерес, спонукає ставити запитання, дає можливість учням брати активну участь у процесі навчання та обмінюватися своїми знаннями. Кожен учень (підгрупа) читає текст невеликого обсягу, потім підшукує собі партнера, який прочитав інший текст. Обговоривши свої тексти, зробивши необхідні позначки, учні змінюють партнерів. Кожен учень освоює всі тексти і, систематизуючи їх, отримує загальну картину ситуації, проблеми.

На етапі рефлексії ефективним є прийом «Заверши фразу». Для виявлення результативності навчального заняття (засвоєння матеріалу з теми)

учням пропонуємо завершити низку незавершених фраз, що стосуються змісту, атмосфери, організації взаємодії. Так учні показують своє особисте ставлення до засвоєного матеріалу. Прийоми інтерактивних технологій орієнтовані на самостійну діяльність учнів – індивідуальну, парну, групову. Здійснюється взаємодія учнів один з одним та вчителем, роль якого змінюється від контролера до рівноправного партнера та консультанта. Він стає організатором самостійної роботи учнів, використовуючи різноманітні форми та методи навчальної діяльності, що дають змогу розкрити суб'єктивний досвід учня, стимулює учнів до висловлювань іноземною мовою, використання різних способів виконання завдань без страху помилитися, дати неправильну відповідь [33, с. 64].

Дієвим різновидом групової діяльності є метод «мереживна пилка», розроблений Е. Арнсоном у 1978 році [23, с. 63]. У створеній навчальній ситуації учні виступають у ролі педагога, передаючи один одному засвоєну інформацію. Навчальна діяльність організовується у групах по 6 осіб для опрацювання окремих частин навчального матеріалу, який структурований у блоки за змістом і логікою. Кожен учасник групи опрацьовує свою частину матеріалу, після чого представники різних груп, які вивчали однакове питання, збираються разом для обміну інформацією. Такий обмін називається «зустріч експертів». Після цього «експерти» навчають власні групи тому, що засвоїли. Інші члени групи аналогічним чином опрацьовують свої частини матеріалу, подібно до зубців однієї пилки. Засвоїти матеріал і отримати цілісне уявлення про явище можливо лише уважним слуханням колег та веденням відповідних нотаток, тому учні мають зацікавленість у сумлінному виконанні як власної, так і спільної частини роботи. Цікаво, що звітують по темі як кожен окремо, так і група загалом. На завершальному етапі вчитель ставить питання будь-якому члену групи за темою. Усі ці елементи дозволяють залучати до роботи та активізувати навіть пасивних учнів із низькою мотивацією чи недостатнім рівнем володіння іноземною мовою [30, с. 63].

Застосування сучасних технологій, зокрема мовленнєвих додатків, онлайн-платформ для обміну повідомленнями або відеоконференцій, також може значно розширити можливості для практики діалогічного мовлення.

Основною характеристикою інтерактивного навчання є залучення власного досвіду учнів у процесі розв'язання проблемних питань. Інтерактивне навчання під час уроків англійської мови орієнтоване на:

- формування продуктивного мислення, розвитку самостійності суджень, уміння висловлювати власну позицію, виховання творчого підходу, адекватного сприйняття носіїв мови, удосконалення правильного іншомовного мовлення, самостійного осмислення матеріалу, засвоєння лексичного фонду, формування чіткого та коректного мовлення;

- розвиток здатності впливати на думки інших, формувати певні моделі поведінки, аргументовано відстоювати власну точку зору, створювати дискусійні ситуації, організувати зіткнення альтернативних позицій;

- вирішення проблемної ситуації в умовах використання інтерактивних технологій, що активно стимулює інтелектуальну діяльність, спрямовану на подолання суперечностей і непорозумінь;

- формування критичного ставлення до себе, уміння виявляти власні помилки та ставитися до них конструктивно; розвиток навичок аналізу позитивних і негативних аспектів, порівняння себе з іншими та адекватного самоприйняття [29, с. 63].

Інтерактивні методи навчання можна умовно класифікувати на ситуативні та неситуативні, враховуючи комунікативно-орієнтований підхід і принцип ситуативності навчальної діяльності як ключові критерії формування іншомовної комунікативної компетентності [10, с. 62]. До категорії неситуативних інтерактивних методів доцільно віднести такі педагогічні прийоми, як ведення діалогу, проведення опитування, взаємне опитування та використання мовного портфеля учня.

Ситуативні інтерактивні методи поділяються на дві узагальнені групи: ігрові та неігрові методики. До неігрових методів належать аналіз конкретних

ситуацій, організація аукціону ідей, проведення різноманітних за форматом диспутів, дебатів, форумів, дискусій, а також застосування методу «мозковий штурм».

Серед ігрових ситуативних інтерактивних методів варто виокремити імітаційні методи, до яких належать рольові та ділові ігри, а також неімітаційні прийоми, що включають моделюючі ігри, проєктні ігри, навчальні тренінги й організований обмін знаннями.

Усі інтерактивні методи навчання іноземних мов можна умовно класифікувати на групові (фронтальні) та колективно-кооперативні, залежно від форми організації колективної навчально-пізнавальної діяльності [5, с. 61]. Варто наголосити, що такі методи навчання забезпечують багаторівневу, всебічну та різнопланову комунікацію між усіма учасниками освітнього процесу, ефективно стимулюють мотивацію здобувачів освіти, підвищують зацікавленість у навчальній діяльності та вивченні навчального предмета загалом.

Системне і цілеспрямоване використання цих методів забезпечує високу ефективність у навчальному процесі. Індивідуальний підхід і врахування рівня кожного учня дозволяють учителю підняти їхнє розуміння іноземної мови на новий рівень. Це дає змогу підтримати тих, хто має труднощі, та запропонувати складніші завдання для більш просунутих. Конструктивний зворотний зв'язок після діалогів допомагає учням усвідомити свої сильні сторони та шляхи для вдосконалення. Важливо, щоб така підтримка була позитивною, аби зберегти мотивацію. Використання інтерактивних форм, як-от мовленнєві квести чи настільні ігри, що передбачають спілкування, робить навчання цікавим і захоплюючим.

У цьому разі було розглянуто лиш деякі інтерактивні технології, їх досить багато, вони значно урізноманітнюють процес засвоєння англійської мови та оволодіння учнями діалогічним мовленням. Вони надають можливість істотно збільшити обсяг розмовної практики під час навчального заняття, є привабливими для розвитку світогляду здобувачів освіти, сприяють

ефективному засвоєнню навчального матеріалу та його подальшому практичному використанню, виконують як дидактичні, так і різноманітні розвивальні функції. Водночас, попри численні переваги, варто враховувати і потенційні недоліки: за надмірного й надто частого застосування інтерактивних ігрових форм сприйняття учнями може ставати механічним, а зацікавленість – втрачати творче спрямування. Саме тому важливо урізноманітнювати форми ігрової діяльності та вміло поєднувати інтерактивні методи навчання з елементами традиційного підходу.

1.3. Метод драматизації як засіб формування діалогічних умінь під час уроків англійської мови

Практика викладання іноземної мови орієнтована на більший ступінь використання логічного та аналітичного мислення на шкоду чуттєвому, емоційному сприйняттю іноземної мови. На жаль, така ситуація призводить до засвоєння формальних знань про систему мови та нездатності повноцінно спілкуватися нею. Переорієнтація акцентів у середній іншомовній освіті з формального, логічного навчання іноземної мови на творче та емоційне може ефективно здійснитися за допомогою введення у викладання елементів драматичного мистецтва. Драматична форма навчання легка та зрозуміла дітям, оскільки пов'язана з грою. А гра, як відомо, є основним механізмом розвитку особистості дитини. Драматизації здатні трансформувати невпевнену в собі дитину, яка зупиняється чи запинається на кожному слові, у натхненного, емоційного виконавця, що промовляє фрази виразно, послідовно та цілісно, ніби на одному диханні. Окрім цього, такі форми діяльності відіграють вагомую роль у формуванні та розвитку навичок іншомовної комунікативної компетентності. За словами дидактика М. М. Фіцули, людина має розміщувати в своїй свідомості об'єкти навколишнього світу саме в тому порядку та взаємозв'язках, які існують у реальності [24, с. 63]. Зміна цього порядку є дуже небезпечною, бо призводить до спотворення розуміння загальної картини навколишнього світу.

Поняття «драматизація» у контексті навчання іноземної мови слід розуміти як креативне, образне й виразне використання усного та письмового мовлення, що базується на змісті художніх літературних творів. Цей метод сприяє активному засвоєнню зразків мовлення через емоційно забарвлену діяльність. У сучасному Оксфордському тлумачному словнику термін «драматизація» трактується як процес інсценізації або театралізованої постановки певного твору з виховною або навчальною метою [38, с. 64].

У методичному посібнику «Драма» Ч. Уесселз підкреслює, що драматизація є не лише ефективним засобом навчання мовленнєвої діяльності, але й методичною технікою, яка сприяє розвитку конкретних мовленнєвих умінь і навичок, необхідних для формування іншомовної комунікативної компетентності [37, с. 64].

Відповідно до сучасних досліджень, дитячі ігри розглядаються як природне середовище фізичного, інтелектуального та морального становлення, своєрідна школа життя. Самостійні драматичні забави дітей становлять елементарну форму їхньої драматичної креативності. У сюжетно-рольових іграх молодших дітей спостерігаються окремі або поєднані елементи драматичного мистецтва: монологи, діалоги, полілоги, міміка, жести, імпровізовані сценічні дії. З часом структура драматичної гри стає більш складною. Тому, драматизація виступає невід'ємною складовою повсякденного досвіду дитини, де вона опановує навички соціальної взаємодії та має можливість моделювати ситуації міжособистісної комунікації.

Ч. Уесселз у своєму методичному посібнику з драматизації виокремлює такі основні типи драматизації, як:

- пантоміма;
- імпровізація;
- ситуативна драматична гра;
- драматичний проект [37, с. 64].

Коротко зупинимося на основних моментах. Пантоміма – це вид драматизації, що базується на невербальних засобах вираження та передачі змісту. Використання пантоміми під час вивчення англійської мови сприяє розвитку емоційної сфери, тим самим збагачуючи особистість учня; вона формує емпатію, симпатію. Цей тип драматизації є особливо доречним для уроків англійської мови у молодшій та середній школі, оскільки учні цієї вікової категорії потребують більшої емоційної насиченості навчального матеріалу. Для ефективного впровадження прийому доцільно використовувати вправи, в яких задіяні різні органи чуття, що дає можливість зорієнтувати навчальний процес на різноманітні типи дитячого сприйняття інформації.

Пантоміму доцільно використовувати при вивченні Present Continuous Tense та тренуванні навичок ставити питання в цьому граматичному часі. Ведучий виходить до дошки і за допомогою пантоміми демонструє різні дії. Інший учень ставить однокласникам запитання: «What is he doing?» Учні намагаються відгадати, відповідаючи: «He is sleeping, isn't he?» Той, хто вгадає, стає наступним ведучим.

Пантоміму доцільно застосовувати під час вивчення англійської мови з учнями середньої ланки. Наприклад, виконуючи вправу «Music picture», учні прослуховують запис інструментальної музики, що може нагадувати шум води, спів птахів або вітряну погоду. Крім того, можна використати звуковий фрагмент із художнього фільму чи мультфільму, добре знайомого учням. Діти слухають музичний запис із заплющеними очима і намагаються змалювати сцену, яку викликає ця музика, після чого в групах обговорюють зорові образи, що виникли під час прослуховування твору. Засобами пантоміми вони відтворюють уявну сцену, що відображає спільну роботу групи. Решта класу має здогадатися, що означає дана пантоміма. Під час обговорення активізується використання лексико-граматичного матеріалу, що сприяє покращенню знань учнів з англійської мови.

Окрім пантоміми, під час навчання рекомендується застосовувати імпровізацію. Імпровізація – це гра без попереднього планування чи підготовки. Головною метою такого прийому є повна спонтанність. Учні не мають часу на підготовку, вони знайомляться зі своїми ролями та ситуаціями безпосередньо перед початком виконання вправи. Учителю достатньо підготувати лише перелік ситуацій для імпровізації. Наприклад, вправу «Brainstorming» доцільно використовувати у середній та старшій ланці. Завдання цієї вправи полягає у розігруванні невеликої інсценізації, спираючись на одне (задане) слово або малюнок. Клас поділяється на 4 групи, кожна з яких отримує однакове слово або зображення. Учні мають десять хвилин для обговорення у групі і створення діалогу. Після цього групи представляють свої інсценізації перед усім класом. Використання вправи «Brainstorming» сприяє активізації лексичного запасу, формуванню навичок побудови власних речень та завершених висловлювань.

Для імпровізації доцільно використовувати вправу «Hot off the press» у середніх та старших класах. Завдання полягає в роздачі учням газетних статей про відомих особистостей. Учні працюють у парах. Після ознайомлення зі статтею вони розігрують імпровізовані діалоги між знаменитою особою та репортером, який підготував цю статтю, перед класом у форматі «chat-show». Імпровізація сприяє глибшому засвоєнню граматичних конструкцій і нової лексики, а також їхньому практичному застосуванню, водночас виступаючи для учнів додатковим стимулом до усвідомленого вивчення англійської мови.

Ще одним видом драматизації є ситуативна драматична гра, яка має на меті відтворення типових ситуацій, що найчастіше трапляються в повсякденному житті, і базується на здатності знаходити вихід із нестандартних життєвих обставин. Це, у свою чергу, ефективно сприяє розвитку уяви, творчого мислення та виховує навички соціалізації. Використання ситуативних драматичних ігор розвиває мовленнєві навички володіння іноземною мовою, створює сприятливу атмосферу для іншомовного спілкування, встановлює нові емоційні, комунікативні зв'язки,

засновані на взаємодії англійською мовою. На відміну від рольових ігор, ситуативна драматична гра використовує не звичні повсякденні ролі (продавця, офіціанта, пасажира тощо), а ролі, що розкривають індивідуальність кожного учня. Наведемо приклад застосування вправи «Role cards» для розігрування ситуативної драматичної гри учнями середньої та старшої ланки.

«You decide to study in a language school in Britain. Role play these situations:

1. Telephone the school in London to get details of the course, how much it will cost, whether accommodation is arranged, etc.

2. While traveling to Britain, you make friends with an English-speaking fellow-passenger. Improvise your conversation.

3. Owing to a misunderstanding, the British family who were to meet you at the airport have not yet arrived. You telephone their house and their son tells you that they are on their way. Role play this conversation.

4. On your first day at the school you accidentally join the wrong class. After a few minutes, you realize your mistake. Explain your problem to the teacher.

5. You are unhappy with your accommodation and would like to change it. Discuss the problem with the school's accommodation officer» [37, с. 64].

Ще одним різновидом драматизації є драматичний проєкт, сутність якого полягає у постановці театральної вистави або літературного твору на сцені. Процес створення драматичного проєкту зазвичай займає значний час, проте цей прийом вважається одним із найефективніших способів вивчення англійської мови. Під час підготовки відбувається збагачення та активізація лексичного запасу, усуваються прогалини в граматичних структурах, засвоюється новий граматичний матеріал комунікативним шляхом, розвиваються всі види мовленнєвої діяльності, що в результаті сприяє підвищенню мовленнєвої компетенції. Таким чином, досягається основна мета комунікативного підходу до вивчення іноземної мови.

Драматичний проєкт має творчий, значною мірою імпровізаційний характер, він несе в собі емоційну піднесеність і напругу, що має терапевтичний ефект – допомагає подолати різноманітні труднощі, які виникають у різних сферах життєдіяльності, перетворюючи урок англійської мови на цікаву та нестандартну подію. Драматичний проєкт сприяє позитивним змінам у структурі особистісних характеристик і самореалізації учнів, виховує уважне, гуманне ставлення до партнера, розвиває почуття взаємодопомоги та підтримки. Участь у підготовці та реалізації драматичного проєкту під час вивчення англійської мови сприяє глибшому розумінню учнями культури і норм поведінки носіїв мови, що вивчається, а також створює умови для покращення міжнаціональної комунікації.

Е. Райт виокремлює такі ключові етапи підготовки драматичного проєкту, які, залежно від віку й рівня підготовки учнів, викладач може здійснювати самостійно або у спільній роботі з учнями:

- поділити літературний твір на частини, якщо це можливо, що відбуватимуться в одному й тому ж місці з визначеними персонажами;
- обрати оповідача або ведучого;
- розподілити ролі серед акторів, тварин і неживих предметів;
- у разі потреби виготовити маски, костюми та зробити грим;
- ретельно спланувати час, відведений на загальну виставу та кожен окрему сцену, і суворо його дотримуватися;
- використати шкільні меблі та класну кімнату як умовні локації й реквізит відповідно до сценарію;
- створити рекламну афішу і розробити детальну програму заходу;
- організувати паузи (антракти) із реальними напоями, закусками, цінами і музичним супроводом [38, с. 64].

Можна окреслити основні завдання драматизації як методу навчання англійської мови:

1. Розвивати емоційно-вольову сферу дитини, адже знання, вміння та навички, які мають глибоке емоційне забарвлення – краще запам'ятовуються.

Крім того, у дітей розвивається почуття емпатії, тобто здатність ставити себе на місце іншого, радіти та переживати разом з ним. Виконуючи різні ролі, вихованці переживають різні емоції і формують своє відношення до них.

2. Виховувати у дітей вміння працювати у колективі, почуття самостійності та відповідальності, адже вони розуміють, що не можуть підвести колектив, тому більш серйозно підходять до роботи над текстом та постановкою.

3. Навчити таким видам мовленнєвої діяльності: аудіюванню (сприйняття мовлення на слух), говорінню (розвиток діалогічного та монологічного мовлення) та читанню.

4. Розвивати психічні процеси школярів.

5. Забезпечити особистісно-орієнтований підхід до кожної дитини, при якому кожна дитина розвивається у діапазоні власних здібностей.

6. Створити ситуацію успіху при якій, перед дитиною ставляться реалістичні цілі, яких дитина зможе досягти і захоче з впевненістю йти вперед.

7. Сприяти зняттю емоційної скутості учнів, невпевненості в собі, підвищити самооцінку вихованців та позбавити їх від страху допустити помилку, розвивати у них пізнавальний інтерес, самостійність, організованість.

8. Розвивати у дітей акторські здібності, спостережливість, допитливість, здатність до асоціації, розвивати естетичні здібності: художні (робота над костюмами та декораціями), музичні (почуття ритму, пластика, робота над голосом).

9. Залучати дітей до діалогу та реального співробітництва, сприяти гармонізації спілкування, розвивати у дітей вміння слухати партнера, створити умови для взаєморозуміння та взаємовиручки, а отже і сприятливий психологічний клімат, де кожен почувається вільно та впевнено і може знайти справжніх друзів.

10. Розширити лексичний запас дітей, що дозволяє використовувати вивчені слова та граматичні конструкції безпосередньо під час спілкування на англійській мові, а також формувати правильну вимову та усувати фонетичні труднощі.

11. Долати «мовленнєвий бар'єр» у спілкуванні англійською мовою.

Проаналізувавши вихідний матеріал, можна виділити основні риси драматизації, як методу навчання англійської мови:

1. В основі методу лежить гра, яка є провідною у навчальній діяльності школярів.

2. Драматизація підвищує мотивацію навчання.

3. Відсутність примусу: викликає бажання та інтерес до вивчення іноземної мови.

4. Навчання і виховання в колективі через колектив. У дітей виховується почуття самостійності та відповідальності, адже вони розуміють, що не можуть підвести колектив, тому більш серйозно підходять до роботи над текстом та постановкою.

5. Навчає наступним видам мовленнєвої діяльності: аудіюванню (сприйняття мовлення на слух), говорінню (розвиток діалогічного та монологічного мовлення), та читанню.

6. Створює ситуацію успіху при якій, перед дитиною ставляться реалістичні цілі, яких дитина зможе досягти і захоче з впевненістю йти вперед.

7. Розширює лексичний запас дітей, що дозволяє використовувати вивчені слова та граматичні конструкції безпосередньо під час спілкування на англійській мові, а також формує правильну вимову та усуває фонетичні труднощі.

8. Долає «мовленнєвий бар'єр» у спілкуванні англійською мовою

Враховуючи викладене вище, можна зробити висновок, що метод драматизації ефективно відповідає практичним, освітнім, виховним та розвивальним завданням навчання англійської мови.

Практична мета, а саме розвиток усного мовлення на уроках іноземної мови, безпосередньо залежить від ефективного використання цього методу, адже драматизація занурює учня в уявну ситуацію, що стимулює його мовленнєву активність, сприяє кращому розумінню та логічному продовженню іншомовних висловлювань відповідно до конкретного комунікативного контексту.

Щодо освітньої мети, драматизація допомагає учням закріпити вже вивчений навчальний матеріал або опрацювати новий, забезпечуючи глибше засвоєння знань.

Виховна мета драматизації полягає у формуванні естетичних смаків шляхом гармонійного поєднання пластики, музики та виразного слова, а також у розвитку здатності усвідомлено сприймати життя і власну роль у ньому через дію.

Реалізація розвивальної мети навчання здійснюється шляхом створення умов, максимально наближених до реальних ситуацій спілкування з урахуванням національно-культурних особливостей країни мови, що вивчається. Драматизація орієнтована на всебічний розвиток особистісних якостей та активізацію внутрішніх резервів особистості.

Отже, доцільність застосування драматизації на уроках англійської мови полягає в тому, що цей метод сприяє формуванню комунікативної компетенції учнів, яка є ключовою метою вивчення іноземних мов. Актуальність і ефективність різноманітних видів драматизації забезпечують можливість їх впровадження на різних етапах навчального процесу з учнями різних вікових категорій, адже це сприяє високому рівню мотивації до навчання.

Можна зробити висновок, що драматизація стимулює розвиток творчої, емоційно-вольової, інтелектуальної та соціальної сфер особистості школярів.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ I

Розвиток діалогічного мовлення під час уроків англійської мови має ключове значення для учнів, оскільки стимулює активне застосування мовленнєвих навичок, покращує комунікативні вміння і сприяє кращому взаєморозумінню між ними. Основні переваги розвитку діалогічного мовлення включають:

- **Активне використання мовлення:** учні можуть вільно висловлювати свої думки, ідеї та почуття англійською, що допомагає збільшити словниковий запас і вдосконалити граматику.

- **Покращення комунікативних здібностей:** діалог допомагає ефективно спілкуватися, слухати, реагувати на партнера, а також вирішувати конфлікти та проблеми.

- **Взаємне розуміння:** учні навчаються слухати і враховувати думки інших, що сприяє розвитку толерантності та взаємоповаги.

- **Підвищення мотивації:** діалог робить навчання цікавішим, адже учні відчують себе активними учасниками процесу.

Отже, розвиток діалогічного мовлення – важливий елемент навчання, що не лише сприяє вивченню мови, а й формує соціальні та комунікативні навички. Особливо важливо навчити учнів швидко і природно реагувати на репліки партнера, а також ефективно реалізовувати мовленнєві ситуації за допомогою різних засобів мовлення.

Цей процес складний, але необхідний для підвищення рівня володіння мовою і розвитку комунікативних умінь. Активне використання інтерактивних методів дає можливість учням бути учасниками навчального процесу, що робить оволодіння діалогічним мовленням більш ефективним.

Для успішного розвитку діалогічних навичок важливо створити безпечне, підтримуюче середовище, де учні почуваються впевнено, можуть експериментувати та відкрито говорити про свої труднощі. Вивчення діалогічного мовлення актуальне для різних класів, бо розвиває навички ефективної комунікації, необхідні в сучасному світі.

Цей підхід не тільки покращує мовленнєві навички, а й стимулює критичне мислення та командну роботу. Інтеграція діалогічного мовлення в навчальний процес допомагає учням відчувати впевненість у використанні англійської у реальних життєвих ситуаціях, що сприяє їхньому всебічному розвитку та підвищує конкурентоспроможність у майбутньому.

РОЗДІЛ 2

ПРАКТИЧНЕ ЗАСТОСУВАННЯ ДРАМАТИЗАЦІЇ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ЯК МЕТОД ФОРМУВАННЯ ДІАЛОГІЧНИХ УМІНЬ У УЧНІВ 5-9 КЛАСІВ

2.1. Організація уроку англійської мови із використанням прийомів драматизації

Процес навчання трактується як цілеспрямована навчальна діяльність учителя та учнів. У сучасній школі ця діяльність здебільшого реалізується у форматі уроку. Відповідно, урок виступає основною організаційною ланкою освітнього процесу. У методиці викладання англійської мови урок класифікуються на два базових типи:

Перший тип – це урок формування нових мовленнєвих навичок. Він включає ознайомлення з новим матеріалом та його опрацювання для подальшого застосування в аудіюванні, говорінні, читанні та письмі. Тут передбачається виконання тренувальних вправ з одночасним проведенням практики усного мовлення на базі вже засвоєного матеріалу.

Другий тип – це урок розвитку мовленнєвих умінь. Тут учні практикуються в мовленні, що здійснюється через використання різноманітних вправ і завдань, що передбачає активне мовлення учнів. Залежно від характеру навчальної роботи у межах зазначених типів виділяють різні види уроків. В залежності від того, які види мовленнєвої діяльності переважають, вирізняють, наприклад, урок формування лексичних навичок, урок усного мовлення, урок читання тощо. В чистому вигляді такі типи уроків зустрічаються не часто. Тому можна сказати, що основний тип уроку іноземної мови – це змішаний тип. Під час таких уроків одночасно формуються навички опанування лінгвістичними засобами (наприклад, автоматизація граматичних структур в умовно-комунікативних вправах) та виконуються навчальні дії, спрямовані на розвиток мовленнєвих умінь (наприклад, побудова висловлювань на розмовну тему за засвоєним

лексичним матеріалом). Окрім того, виокремлюють нетрадиційні типи уроків: уроки-турніри, уроки КВК, урок-проект, урок-пресконференція тощо.

Урок іноземної мови часто перевантажені механічним і бездумним повторенням граматичних конструкцій, заучуванням слів і текстів, які мало кого захоплюють. Необхідно сприяти тому, щоб навчальний процес з формального і логічного перетворився на творчий та емоційний, що зробить навчання набагато ефективнішим

На уроці змішаного типу особливу увагу приділяють елементам і прийомам драматичного мистецтва. Щоб ефективно організувати урок із застосуванням драматизації, важливо правильно підібрати матеріал, який відповідає темі, ідеї, має проблемну спрямованість і є актуальним, повинна бути стилістична відповідність матеріалу темі і меті заняття. Навчальний матеріал має володіти художньою та естетичною цінністю, а також мати чітку педагогічну спрямованість. Правильно спланований урок англійської з прийомами драматизації зацікавлює учнів і стимулює їх до активного вивчення мови. Під час уроку можуть бути використані такі прийоми драматизації:

1. Рольові ігри: учням пропонується тема рольової гри, розподіляються ролі, під час якої вони спілкуються англійською, для більшого відчуття ситуації.

2. Драматичні читання: під час яких учні читають тексти або діалоги з емоціями та інтонацією, що сприяє кращому засвоєнню лінгвістичних конструкцій і виразному висловленню думок.

3. Сценки: це невеличкі п'єси, де учні як справжні актори розігрують різні сценки англійською мовою, використовуючи вивчену лексику та граматику.

4. Пантоміма: викладач демонструє новий матеріал або ситуації за допомогою міміки та жестів, що допомагає краще зрозуміти і запам'ятати навчальний матеріал. Використовується як викладачами так і учнями, допомагає замінити деякі слова, коли бракує лексичний матеріал.

Впроваджувати елементи драматизації в навчальний процес потрібно поступово, починаючи з найпростіших форм діалогічного мовлення. Також можна застосовувати прийом, що полягає у введенні будь-якої ролі у сюжетну лінію.

Для організації уроку саме для учнів 5–7 класів необхідно брати до уваги їхні психофізіологічні особливості, що дозволить чітко та структуровано побудувати заняття: необхідно враховувати високу активність, низьку концентрацію уваги та неспроможність її утримувати довгий час, схильність до гри та розваг, складні міжособистісні стосунки, потреба в похвалі та підтримці. Такі особливості потребують використання різноманітних ігрових методів, давати можливість порухатись та залучати до командної роботи.

В цілому, для організації уроків англійської мови з учнями 5–7 класів важливо враховувати їхні індивідуальні особливості, формувати цікаві, інтерактивні заняття та підтримувати доброзичливу атмосферу на уроці.

Проведення драматичного уроку англійської мови для учнів середньої ланки може містити такі основні етапи:

1. **Вступ (5 хвилин).** Активізація знань, обговорення теми, відомої казки чи популярної історії. вправи на міміку, інтонацію або прості ігри на розвиток мовлення.

2. **Основна частина.** 2.1. Ознайомлення з сюжетом (10 хвилин). Пропонується адаптований текст історії, для інсценізації, визначаються ключові події, герої та основні конструкції мовлення.

2.2. Розподіл ролей та підготовка (10 хвилин). Діти об'єднуються в групи, кожна отримує завдання, ролі та час на репетицію. Учитель заохочує менш активних учнів, пропонуючи їм цікаві чи посильні ролі. Учасники працюють над інтонацією, жестами та взаємодією в сцені.

2.3. Презентація сцен (25 хвилин). Виступ груп перед класом. Акцент ставиться на виразність, природність мовлення та залучення емоцій. Після кожної сценки обговорюються враження, учні отримують позитивний зворотний зв'язок.

3. Рефлексія та підбиття підсумків (5 хвилин). Обговорення з учнями їхніх почуттів і висновків. Учитель аналізує, як учні справились із завданням, які мовленнєві навички були активовані – зокрема, вимова, інтонація, впевненість у використанні мови.

Після уроку доцільно провести короткий аналіз роботи кожного учня – їхню ефективність у форматі драматизації та мовленнєві навички.

Учні старшої середньої школи, тобто 8-9 класи, мають інші потреби й навчальні особливості, тому при підготовці уроків англійської мови важливо враховувати: більша здатність до концентрації, присутній інтерес до застосування мови в реалі, необхідність у інтелектуальному навантаженні та зростанні, необхідність проявити свої здібності та самоствердитись, потреба у тактичній підтримці. Тому для них можуть бути використані дослідницькі завдання, де необхідно критично мислити та висловлювати власну думку, дати змогу проявляти творчість (дебати, презентації, імпровізації).

Основні етапи проведення уроку:

1. Підготовка сценарію. Підбирається діалог або короткий сценарій, що відповідає темі уроку, сюжет, що зацікавить учнів.

2. Розподіл ролей. Учні обирають ролі згідно зі своїми вподобаннями та рівнем підготовки. Важливо залучити всіх, навіть у невеликих ролях.

3. Акторські вправи. Перед репетицією проводяться короткі вправи на інтонацію, міміку, жести та впевненість у мовленні (за потреби).

4. Виконання драматизації. Учні виконують сценку перед класом. Вчитель підтримує, заохочує виразність та природність мовлення (за необхідністю, допомагає у підборі фраз).

5. Рефлексія. Після виступу учні обговорюють свої враження, труднощі та нові знання.

Такий підхід допоможе учням 8-9 класів не лише покращити мовні навички – вимову, словниковий запас і граматику, – а й розвинути акторські вміння, зокрема виразність мовлення, емоційну подачу та вміння працювати

в команді, що загалом сприятиме їхньому всебічному розвитку та підвищить зацікавленість у вивченні англійської мови.

Результати дослідження свідчать про те, що впровадження елементів драматизації під час уроку дозволяє учням не лише активізувати знання та вміння, набуті в попередні роки, а й опанувати нові. Завдяки театралізованим формам роботи школярі мають змогу відчувати себе в ролі акторів, що позитивно впливає на розвиток комунікативних здібностей і формування впевненості у власних силах. Залучення до навчання через емоційне проживання ролей підвищує ефективність засвоєння матеріалу та робить освітній процес глибшим і більш особистісно значущим для кожного учня.

Використання драматизації сприяє розвитку творчого мислення, уяви та образної пам'яті учнів, що є важливим чинником у їхньому всебічному зростанні. Проведення занять із залученням елементів театралізації позитивно позначається на загальній атмосфері в класі, підвищуючи зацікавленість школярів у вивченні англійської мови. Такий підхід формує живе, інтерактивне навчальне середовище, у якому учні можуть сміливо висловлювати власні думки та експериментувати з мовленням без страху припуститися помилки. Вони почуваються частиною згуртованого колективу, що сприяє налагодженню доброзичливих відносин та ефективній співпраці. Крім того, драматизація дозволяє школярам побачити реальне використання мовленнєвих конструкцій, роблячи процес навчання більш логічним, змістовним і захопливим. Граючи різні ролі, учні навчаються співпереживати, розуміти різні точки зору та розвивають емоційний інтелект. Усе це сприяє зростанню їхньої впевненості у собі та заохочує до активнішої участі в навчанні.

2.2. Особливості застосування прийомів драматизації як першооснови у формуванні діалогічних умінь під час уроків англійської мови

У процесі викладання іноземної мови педагоги часто стикаються з потребою урізноманітнити заняття, аби мотивувати учнів до активного мовлення. Це завдання можна ефективно реалізувати за допомогою технологій активного навчання, одним із прийомів якої є драматизація. У цьому контексті велику роль відіграє гра, що виступає дієвим методом навчання професійно орієнтованого спілкування іноземною мовою та засобом поживлення освітнього процесу. У методичній літературі для позначення цього підходу використовуються різні терміни: постановка, інсценізація, навчальний або дидактичний театр, театралізація, драматизація. Незважаючи на варіативність назв, суть методичного підходу залишається незмінною. Драматизація в навчанні іноземної мови передбачає творче застосування писемного й усного мовлення в умовах діалогічної взаємодії.

Застосування елементів драматизації під час уроку англійської мови суттєво підвищує мотивацію учнів до навчання. Такі методи створюють динамічну та захопливу атмосферу, де школярі можуть відчувати себе учасниками реальних життєвих ситуацій. Завдяки цьому нова лексика та мовленнєві конструкції запам'ятовуються легше, оскільки вивчаються в конкретному контексті. Головна перевага драматизації – у розвитку комунікативних умінь, адже учні постійно взаємодіють між собою. Крім того, такий підхід допомагає зменшити мовленнєвий бар'єр: в ігровому середовищі діти відчують менше страху припуститися помилки. Драматизація також заохочує учнів до творчого мислення, адже вони часто імпровізують і швидко реагують на зміну обставин. Водночас такий метод сприяє розвитку емоційного інтелекту – учні навчаються передавати й розпізнавати емоції через виконання ролей. Завдяки цьому урок стає більш інтерактивним та захопливим, що позитивно впливає на засвоєння знань. Драматизація, яка передбачає дію, здійснену самим учнем, тісно пов'язує творчий процес із його

особистим досвідом і внутрішніми переживаннями. Вона стимулює мовленнєву активність, розширює словниковий запас і сприяє вдосконаленню вимови через розвиток артикуляційного апарату.

Під час драматизації учень глибше опановує багатство іноземної мови, зокрема її виразні засоби, інтонаційні особливості, що відповідають характеру персонажів та їхнім діям. У кожному школярі живе прагнення до вільної театралізованої гри, яка дає змогу відтворити знайомі літературні образи. Саме така діяльність стимулює розумову активність, покращує вимову та загальну мовленнєву культуру. У процесі виконання ролей формується інтонаційна структура мови, з'являється емоційне забарвлення, а репліки персонажів набувають більшої виразності. Водночас драматизація може розглядатися як сучасна соціальна технологія – один із різновидів рольової гри, існуючої в двох основних формах перетворення монологу в діалог та сценка чи коротка п'єса.

Драматизація змушує учнів проживати ситуацію особисто, такий підхід значно посилює процес запам'ятовування, адже до розуміння додаються ще й емоції. Роль, яку отримує учень, стає для нього значущою – він не просто говорить мовою героя або тимчасово “перетворюється” на нього, а отримує глибше емоційне занурення. Саме драматичний діалог залишає яскравіші та довготриваліші враження в пам'яті дитини, учні краще розуміють зміст і сенс реплік, що є ключовим у навчанні читанню й говорінню англійською.

Драматизація у викладанні іноземної мови сприяє розвитку соціальної та лінгвістичної свідомості, допомагає виявити інтереси й потреби учнів, а також стимулює учнів із різним рівнем володіння мовою. Вона покращує якість мовлення через збільшення складності речень, різноманітність граматичних конструкцій і збагачення словникового запасу. Фонетично мовлення також виграє – тон голосу і виразність набувають особливого значення. Під час драматизації учні опановують діалогічне мовлення, навчаються читати ролі з емоціями та виразно, освоюють базові елементи сценічної культури. Підготовка таких вправ розвиває творчу уяву,

комунікабельність, моральні цінності та художній смак. Психологи доводять: емоційно забарвлена інформація запам'ятовується краще за нейтральну, тому вчителю важливо створювати під час уроку атмосферу, яка налаштовує на позитивні емоції та підтримує навчальний процес.

Драматизації властиві такі ключові елементи: комунікативна ситуація, яка охоплює зміст спілкування (тему, продукт, результат) і умови його проходження, включно з паралінгвістичними та екстралінгвістичними засобами, а також часові й просторові характеристики; соціальні ролі учасників та їхні особистісні взаємини; володіння соціальною технікою спілкування – тобто вміння реалізувати соціальний контакт, виконувати конкретні лінгвістичні функції і застосовувати прийоми комунікації: початок і завершення розмови, зміну та розподіл ролей у спілкуванні, підтримку бесіди, перевірку точності передачі інформації, а також уточнення, корекцію і самокорекцію.

Особлива увага у драматичних іграх приділяється розподілу ролей. Існує два підходи: або призначити учневі роль, що відповідає його індивідуальним можливостям і характеру, або навмисно дати складну роль, що суперечить його здібностям – у такому випадку виконання буде важким, але ефект від пережитого досвіду і рольової поведінки може бути набагато глибшим і ціннішим.

Отже, прийом драматизації – це складова рольової гри, що:

1. Втілює навчання через дію, значно покращуючи його якість.
2. Сприяє мотивації учнів, викликаючи їхній живий інтерес.
3. Дає учням опорні мовленнєві зразки для вираження думок у певній ситуації.
4. Створює позитивний емоційний фон, що покращує ефективність засвоєння матеріалу.

Драматична рольова гра готується і проводиться в межах одного уроку, і її можна використовувати практично на кожному занятті з іноземної мови. Регулярне виконання невеликих драматичних сцен стає своєрідною

підготовкою до великої драматичної гри. Починаючи нову розмовну тему, вчитель може одразу розпочати підготовку до великої гри, детально розкривши тему та окресливши можливі сюжети. Це стимулює учнів проявляти ініціативу і креативність у створенні сюжетів, виборі ролей, персонажів і реквізиту. Під час наступного уроку разом з учнями вчитель обирає сюжети для драматичних ігор, які можуть бути запропоновані як учителем, так і самими учнями. Під час підготовки до драматичної гри важливо окреслити комунікативну ситуацію, що стане основою для взаємодії між учасниками, а також визначити перелік необхідних ролей. Після цього слід розробити загальний сценарій перебігу гри. У кожній драматичній постановці бажано виділити головного персонажа, роль якого виконує один з учнів – це допомагає краще організувати діалоги та створити орієнтир для інших учасників. Інколи роль головного героя може переходити до кількох учасників, що забезпечує динаміку гри.

Після визначення структури гри розпочинається індивідуальна підготовка учнів до своїх ролей, зокрема виготовлення реквізиту. Для підготовки до виступу учні можуть виконувати відповідні вправи з підручника. За кілька днів до проведення гри вчителю варто особисто поспілкуватися з кожним учасником, аби впевнитися у його готовності. За потреби педагог також може взяти другорядну роль – особливо на початкових етапах освоєння цього методу. Головне – не перебирати ініціативу на себе, аби гра не втратила навчальної автономії учнів.

Рольова гра – це короткий ігровий фрагмент, що триває близько 30 хвилин. Вона слугує ефективним підсумком роботи над певною темою, дозволяючи учням прожити мовленнєву ситуацію в інтерактивному, емоційному насиченому форматі.

Підбиваючи підсумки рольової гри, вчителю слід зосередитися насамперед на оцінці активності, креативності та залученості кожного учня. Важливо дати зворотний зв'язок щодо їхньої рольової поведінки: наскільки природно вони взаємодіяли, чи вдалося передати емоції та характер

персонажа. Лише після цього варто переходити до мовленнєвої частини — точності та правильності висловлювань іноземною мовою.

Наголос потрібно робити на позитиві: похвалити старання, імпровізацію, акторську гру, використання нової лексики. Якщо були недоліки, їх краще обговорити індивідуально, без критики при всьому класі. Особливо важливо проявити делікатність після першої гри, адже надто сувора оцінка може знизити ентузіазм учнів.

Найефективніше – почати обговорення з питань: що вдалося, чому саме, як почувалися в ролі, що було найцікавіше. І вже в кінці можна м'яко торкнутись труднощів і шляхів їх подолання. Це підтримає позитивну атмосферу та стимулюватиме учнів до подальшої участі в рольових іграх.

Отже, драматизація в навчанні іноземної мови – це не просто цікава методика, а справжній інструмент, який дає змогу учням розкрити свій потенціал. Вона допомагає розвивати вміння аналізувати ситуації, ефективно спілкуватися та приймати обґрунтовані рішення, що є важливими не лише в межах шкільної програми, а й у повсякденному житті. Завдяки залученню до рольових ігор та творчих постановок учні стають активнішими, більш зацікавленими в процесі навчання, що позитивно впливає на якість засвоєння матеріалу.

Крім того, драматизація створює під час уроку справжнє іншомовне середовище, в якому мова перестає бути абстрактною – вона стає живою, емоційною, наповненою змістом. Така атмосфера стимулює не лише розвиток мовленнєвих навичок, а й розширює кругозір школярів, заохочує їх до самовираження та співпраці. Водночас цей метод дозволяє вчителю ненав'язливо перевірити знання учнів і водночас утримати високу мотивацію до подальшого вивчення мови. Усе це робить драматизацію не просто прийомом, а справжнім педагогічним скарбом.

Рольова гра є одним із найефективніших засобів формування комунікативної компетентності під час уроку іноземної мови. Вона дозволяє створити природну потребу у використанні мовленнєвих структур,

наближаючи навчальну ситуацію до реального спілкування. Завдяки рольовій грі учні занурюються в конкретні життєві обставини, у яких вони можуть практикувати мову так, як це відбувається в повсякденному житті – з емоціями, реакціями, імпровізацією.

Саме через гру відбувається природне та невимушене оволодіння мовою, а відтворення реальних комунікативних ситуацій робить урок живим та змістовним. Такий підхід активізує учнів, знижує страх перед помилками, робить процес говоріння цікавим і змістовним. Але щоб рольова гра справді працювала, вона має бути не спонтанною імпровізацією, а результатом ретельної підготовки. Учитель повинен не лише створити відповідний сценарій чи комунікативну ситуацію, а й врахувати рівень мовленнєвої підготовки учнів, їхній психологічний комфорт, характер ролей та можливість кожного учасника реалізуватись у грі.

Успішна рольова гра – це завжди результат спільної творчості вчителя й учнів, де кожен має змогу проявити себе, а мовлення стає не просто вправою, а живим інструментом взаємодії.

Розглянемо приклад навчального діалогу, розробленого для проведення драматичної гри з учнями 5-6 класів (див. додаток 1). Обрана розмовна ситуація є цікавою і доречною для п'ятикласників, діалог побудовано на зрозумілому лексичному матеріалі, а сюжет включає видуманих персонажів, цікавих для школярів. Цікавий вибір теми сприяє виникненню мотивації для вивчення англійської мови. Діалог дозволяє учням закріпити навички вибору маршруту, навчитися ввічливо взаємодіяти з умовними службовцями, працівниками вокзалу, а також звертати увагу на різноманітність характерів і поведінки співрозмовників, які можуть траплятися в подорожі. Це робить мовленнєву ситуацію більш наближеною до реального спілкування й відкриває простір для імпровізації.

Приклад рольової гри в 7-8 класах на тему « Їжа. Кафе» (див. додаток 2).

Такі діалоги сприяють розвитку навичок спілкування учнів іноземною мовою та формують уміння ефективно взаємодіяти в парі, в команді. Виконуючи різні ролі в діалогах чи сценках, школярі, начебто, проживають життя героя, навчаються говорити в «образі», застосовувати мову в умовах, максимально наближених до реального життя. Подібні вправи можуть стати передумовою для створення учнями власних історій, розігрування побутових ситуацій, створення рецептурних карт традиційних англійських страв. А завдяки елементам імпровізації діти починають швидко реагувати, мислити творчо й вільно висловлювати свої думки, не зупиняючись на завчених шаблонах. Це дозволяє не лише закріпити навчальний матеріал, а й формує впевненість у своїх силах під час іншомовного спілкування.

Приклад рольової гри «Зустріч клубу «Захисники природи»» як підсумкове заняття по темі «Захист навколишнього середовища» в 9 класі (див. додаток 3).

У розділі рефлексії вчитель має змогу залучити учнів до осмислення власного досвіду участі в драматичній грі. Запитання можуть стосуватися того, як саме вони застосовували навички ведення діалогу, що нового дізналися про співпрацю в команді, а також як креативність допомогла впоратися з поставленими завданнями. Запропонований діалог демонструє приклад ефективної взаємодії персонажів: вони не лише спільно шукають шляхи розв'язання проблем, а й підтримують одне одного в складних обставинах. Після гри вчитель може ініціювати обговорення аргументів, які використовувались учнями під час вибору теми, місця подій, способів досягнення згоди та компромісів, яких вони дійшли.

Існує можливість варіювати сценарій: наприклад, додати нові ролі (експерта з повітря чи води) або змінити тематику засідання, запропонувавши учням організувати захід з екологічного туризму чи екологічну акцію, як-от озеленення шкільної території. Такий формат рольової гри є особливо актуальним для учнів 8–9 класів, адже теми, які в ній розглядаються, мають соціальне, моральне й емоційне підґрунтя – від захисту довкілля до виявів

громадянської відповідальності. Обговорення таких питань сприяє розвитку критичного мислення, етичного сприйняття та внутрішньої стійкості, що є ключовими елементами формування зрілої особистості.

Велике значення у розвитку діалогічного мовлення має вивчення художньої літератури з подальшим розігруванням сценок і драматизацій. Основні етапи роботи залишаються майже такими, як і при вивченні лексичних тем та подальших розігруваннях рольових ігор. Завдання в рамках драматизації виходять далеко за межі простого опрацювання текстів – тексти тут служать лише поштовхом для подальшої активної роботи. Художні твори, взяті за основу постановок, стають не просто матеріалом для читання, а майданчиком для розвитку активного й пасивного словникового запасу, а також для закріплення граматичних конструкцій. Метод драматизації базується на особистісно-орієнтованому та діяльнісному підходах до навчання, де вчитель перестає бути просто джерелом інформації. Натомість він створює умови, в яких учні самостійно шукають шляхи розв'язання завдань, ставлять цілі та опановують іноземну мову через активну практику і взаємодію. Після вибору твору, починається безпосередня робота над реалізацією задуму. Перш за все необхідно адаптувати матеріал для віку дітей, вивчити досконально твір, чи фільм, чи виставу. А також написати сценарій, по якому або будуть розіграватись сценки, або буде поставлена п'єса. Потім необхідно розподілити ролі, про те, як саме це робити, писали вище, обговорити образи героїв, характери, зовнішні атрибути, костюми тощо. Важливо також підібрати музичне оформлення, пісні, танці, виготовити декорації. А після інсценізації особливу увагу приділяють ретельній рефлексії - обговорення вистави, виявлення її сильних і слабких сторін, спільний пошук способів усунення помилок. Важливо відзначити, що учні дуже зацікавлені у такій формі роботи і часто беруть активну участь у виборі матеріалу для майбутніх постановок. Саме через такі творчі проекти формується активність учнів у творчості, розвивається їхній естетичний смак. Театральні постановки значно збагачують культурний потенціал вивчення іноземної мови, дають

змогу розкрити творчі здібності учнів. Однак це вимагає від учителя чималих зусиль: уважного підбору матеріалу, участі в адаптації текстів, написанні сценарію, а також у підготовці реквізиту, декорацій і костюмів.

Приклад діалогу, створеного на основі класичного твору Льюїса Керролла «Аліса в Країні Чудес» (див. додаток 4), ідеально підходить для учнів 5–7 класів. У ньому використовується проста, доступна лексика, а цікаві персонажі й придумані образи роблять його захопливим і зрозумілим для дітей цього віку. Твір спонукає дітей задуматись над вибором основного шляху в житті, зрозуміти, що світ особин досить різноманітний, що досить важливим буде розвинути у себе вміння слухати, відчувати та розуміти різних людей.

Учителеві можна дати такі поради щодо особливостей застосування прийомів драматизації для учнів 5-7 класів під час уроків англійської мови, для більш цікавого та ефективного способу навчання.

1. Використовуйте прості сценарії.
2. Розігруйте ситуації з повсякденного життя.
3. Залучайте всіх учнів. Намагайтеся дати можливість кожному взяти участь, відчутти себе частиною процесу.
4. Підтримуйте позитивну атмосферу.

Для учнів 8-9 класів драматизація під час уроків англійської мови стає не просто грою, а ефективним і цікавим інструментом навчання. Вона допомагає не тільки покращити мовленнєві навички, а й розвивати критичне мислення, емоційну чутливість і здатність до аналізу складніших ситуацій, які відповідають їхньому вікові та інтересам. Для цього необхідно врахувати такі моменти.

1. Обирайте більш складні сценарії, з багатшим словниковим запасом та складнішими зворотами.
2. Розігруйте ситуації з реального життя, що відповідають соціальним чи політичним питанням, з якими учні можуть стикатися поза школою.
3. Заохочуйте творчість, стимулюючи їхнє самовираження.

4. Проводьте рефлексію.

5. Підтримуйте співпрацю. Заохочуйте взаємодію в парах та команді. Загалом, драматичні рольові ігри є дієвим засобом у вивченні англійської мови, що підтверджується низкою ключових аспектів: впливають на покращення комунікативних умінь; збагачують лексику; розвивають критичне мислення, вимагають швидко приймати рішення, аналізувати ситуації і знаходити компроміси; покращують соціальні уміння; допомагають краще пізнати культурні особливості англомовних країн; підвищують мотивацію до вивчення іноземної мови, тощо. Як результат, учні отримують не лише мовленнєві знання, формують мовленнєві навички, а й здобувають цінний життєвий досвід, що сприяє їхньому комплексному розвитку.

2.3. Система вправ з навчання англійського діалогічного мовлення учнів старших класів для підготовки до гри - драматизації

Навчання діалогічного мовлення відбувається комплексно поетапно і включає вправи, спрямовані на кожний етап формування навичок ведення діалогу. Неможливо проходження наступного етапу без засвоєння попереднього. Існує три основні етапи, на яких формується вміння діалогічного спілкування, і для кожного з них характерні певні типи вправ. Розглянемо детальніше кожен етап та наведемо приклади.

Етап 1. На першому етапі застосовуються умовно-мовленнєві та рецептивно-репродуктивні вправи. Серед них – імітаційні, підстановчі, трансформаційні вправи, а також вправи у форматі запитання-відповіді. На цьому етапі використовують різні види опор: як вербальні, так і невербальні, підстановчі таблиці, зорові та слухові підказки. Для ілюстрації наведемо приклади, базовані на лексичній темі «Лікарня», що вивчається у 8 класі.

Вправа 1 «Запитання-відповідь».

Завдання: Прочитайте діалог і в парах замініть підкреслені слова, використовуючи підказки на дошці.

A: How do you feel today?

B: Not very well. I have a headache.

A: You should see a doctor.

Підказки: I have a stomachache / a fever / a sore throat; go to the hospital / take some medicine / lie down.

Вправа 2. «Повідомлення»

Завдання: Повідом свого партнера, що в лікарні відкрили нове відділення. Використай фрази з діалогу.

A: Kate, did you know they opened a new children's department at the hospital?

B: Really? When did that happen?

A: Just last week. It's very modern and well-equipped.

Вправа 3. «Запитання–відповідь»

Завдання: Запитайте одне одного про останній візит до лікаря. Використайте приклади питань і відповідей.

Питання:

– When was the last time you saw a doctor?

– Why did you go there?

– Did you get any treatment?

Відповіді:

– Two weeks ago. I had a cold.

– I needed a check-up.

– Yes, I got a prescription for antibiotics.

Етап 2. На цьому етапі відбувається навчання вправам для розвитку вмінь складати мікродіалоги та вдосконалення навичок оволодіння діалогічними єдностями. На цьому етапі учням пропонуються вербальні слухові опори (фонограма діалогу-зразку), а також зорові вербальні опори (мікродіалог-підстановча таблиця, мікродіалог-схема). Нові діалоги будуються по типу «кальки» з уже запропонованими зразками.

Вправа 4. «Діалог-зразок»:

Завдання: а) Прослухайте діалог на аудіо та впорядкуйте речення:

Hello! You don't look well.
I've been coughing a lot lately.
Did you see a doctor
Yes, he said I have bronchitis.
Oh no! Are you taking any medicine?
Yes, antibiotics and lots of rest.

b) Створіть подібний діалог, використовуючи підказки
feel dizzy / take your temperature / call a doctor / stay in bed

Вправа 5. «Діалог по картинці»

Завдання: Подивіться на зображення і завершіть діалог, обравши правильні варіанти

A: Where do you think this picture was taken?

B: In a hospital. / In a pharmacy.

A: What can you see in the picture?

B: A nurse is giving an injection. / A doctor is writing a prescription.

У парах складіть діалог до іншого зображення.

Вправа 6. «Крок за кроком»

Завдання:

У парах змінюйте курсивні слова в діалозі, використовуючи підказки:

Курсив: wake up early / go to school / have lessons

Підказки: stay in bed / go to the clinic / wait for the doctor

A: What do you usually do in the morning?

B: I usually wake up early and go to school.

A: What if you feel sick?

B: Then I go to the clinic and wait for the doctor.

Етап 3. Вправи на третьому етапі є мовленнєвими та продуктивними. Усі опори прибрані, тому в учнів виникає необхідність виконувати вправи самостійно. Основна мета цього етапу – навчити учнів створювати власні діалоги відповідно до навчально-мовленнєвих ситуацій.

Вправа 7. «Розпитування у лікарні»

Завдання:

A: Ви потрапили до лікарні вперше. Почуваєтесь погано і не знаєте, куди звернутися. Зверніться до персоналу за допомогою, розпитайте, де знайти терапевта, як потрапити на прийом, які документи потрібні тощо.

B: Ви працюєте в лікарні (адміністратор або медсестра). Ввічливо допоможіть пацієнту зорієнтуватися: поясніть маршрут, дайте поради.

“Asking for Help at the Hospital”

Dialogue Example:

A: Excuse me, this is my first time here. I'm not feeling well. Could you help me, please?

B: Of course. What seems to be the problem?

A: I have a high fever and feel very weak. I need to see a doctor.

B: You need to go to the general practitioner's office on the second floor. Do you have your ID and insurance card?

A: Yes, I have both.

B: Great. Just register at the reception upstairs, and they'll put you in the queue. A: Thank you so much! B: You're welcome. I hope you feel better soon.

Вправа 8. «Обмін думками про лікування»

Завдання: Обговоріть з партнером останній досвід лікування (у поліклініці, приватній клініці, лікарні)

Скажіть, як пройшов прийом, чи були ви задоволені лікарем, обслуговуванням

Порівняйте державну і приватну медицину. Чому ви віддаєте перевагу?

“Discussing Medical Treatment

A: Have you ever been treated at a private clinic?

B: Yes, I went last year for a check-up. It was very fast and professional.

A: I go to the public hospital, but the waiting time is really long.

B: That’s true. But private clinics are expensive.

A: Yes, but I think the service is worth it sometimes.

B: I agree. Especially when you need quick help.

A: Still, I wish public hospitals had better equipment and more staff.

B: Me too. Everyone should have access to good healthcare.

Вправа 9. «Рольова гра»

Завдання:

Person A – лікар. До вас на прийом прийшов пацієнт. Дізнайтесь, що його турбує, задайте уточнюючі запитання, дайте поради чи призначення.

Person B – пацієнт. Ви прийшли зі скаргами на здоров’я (наприклад, біль у животі або температура). Опишіть свої симптоми, відповідайте на запитання лікаря.

“Role Play” Dialogue Example:

Doctor (A): Good morning. What brings you here today?

Patient (B): Good morning, doctor. I’ve been having stomach pain since last night. A: I see. Can you describe the pain? Is it sharp or dull?

B: It’s a sharp pain, mostly on the right side.

A: Did you eat anything unusual yesterday?

B: I had some fast food, but nothing too strange.

A: Do you feel nauseous or have a fever?

B: Yes, I feel a bit nauseous and had a slight fever this morning.

A: I'll examine you and run a few tests. It could be food poisoning or even appendicitis.

B: Okay. Thank you, doctor.

Під час проведення гри-драматизації потрібно проаналізувати характери персонажів, прояви їхніх рис створити в своїй уяві образи героїв та підібрати відповідні лінгвістичні засоби, що виражають особистісні якості, а також загальну ситуацію. В учні має бути достатній словниковий запас і підбір розмовних кліше. Особливостями діалогічного мовлення є еліптичність, використання «готових» одиниць мовлення, слів-заповнювачів пауз, а також так званих «стягнених форм». Діти повинні вміти їх використовувати.

Діти повинні розуміти неповні репліки у діалозі, спрямовувати їх на співбесідника, пропущені члени речення можна відновити, виходячи зі змісту попередньої репліки, вміти використовувати позамовні засобів (жести, міміку), вимагають від комунікантів знання обставин реальності, а в більшості випадків – й один одного.

Приклад 1

Peter: Jack! Would you like a cheese sandwich or meat sandwich?

Jean. A meat sandwich, please.

У діалогах часто використовують «готові» мовленнєві фрази, які називають «формулами», «шаблонами», «кліше» або «стереотипами». Вони слугують для висловлення подяки, обміну привітаннями, поздоровленнями, привертання уваги співрозмовника на початку розмови, а також для підтвердження або коментування почутого. Ці «готові» вислови (словосполучення чи повні фрази) надають діалогу емоційного забарвлення.

Приклад 2

A. **Excuse me!** Is there a chemist's near here?

B. **Yes. It's over there.**

A. **Thanks a lot.**

У діалогічному мовленні часто використовуються «заповнювачі пауз» – слова й фрази, які допомагають підтримати бесіду та заповнити паузи, коли мовцю потрібно обдумати наступну репліку. Прикладами таких виразів є: well now, well, Let me see, you know, I say, Look here.

Отже, гра-драматизація є своєрідною моделлю спілкування, що максимально наближена до реальності, адже відтворює найважливіші її риси. А діалог в процесі допомагає спілкуватись невимушено, неначе в реальному житті, коли поєднуються мовленнєві та немовні реакції партнерів, а також формується навчальна співпраця через скоординовану взаємодію, допомогу і підтримку одне одного.

ВИСНОВКИ ДО ДРУГОГО РОЗДІЛУ

Використання прийому драматизації є ефективним засобом стимулювання різнобічного розвитку учнів. Цей метод сприяє покращенню мовленнєвих навичок шляхом подовження речень, впровадження різноманітних граматичних конструкцій і збагачення лексичного запасу. Найбільш доцільно застосовувати драматизацію під час уроку з чіткою структурою та заздалегідь розробленим планом.

Під час інтеграції елементів драматизації в навчальний процес учні поступово опановують навички ведення діалогу, навчаються виразно та з емоціями інтонувати текст, набувають основ сценічної граматики та стають трішки акторами. Підготовка до драматизації сприяє розвитку творчого мислення, комунікативних здібностей, моральних якостей і художнього смаку.

Важливість драматизації у вивченні мови полягає в тому, що вона уникає звичайного механічного заучування матеріалу. Цей метод створює міцний зв'язок між навчальним матеріалом і реальними життєвими ситуаціями, забезпечуючи сприятливі умови для засвоєння лінгвістичних конструкцій і розвитку здатності ефективно комунікувати іноземною мовою.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

Досягнення поставленої мети та виконання завдань дослідження дозволяє зробити такі висновки:

1. Діалогічне мовлення є основою комунікативної компетентності учнів, що дозволяє їм ефективно взаємодіяти у різних життєвих моментах. Освоєння діалогічного мовлення під час уроків англійської мови сприяє розвитку навичок активного слухання, сприймання інформації та адекватного реагування на співрозмовника. Формування цих умінь є основним для розвитку англомовних умінь, що надає можливість успішно взаємодіяти в умовах іншомовного середовища. Застосування рольових ігор та драматизацій стимулює дітей до активної участі в навчальному процесі та мотивує їх до вивчення мови. Важливо при цьому адаптувати завдання відповідно до рівня підготовки та індивідуальних особливостей учнів, забезпечуючи належний супровід і підтримку з боку вчителя. Це створює середовище де учні можуть спокійно, в невимушеній ситуації потренуватись в мовленні, прийняти участь в діалозі та створити його самостійно.

2. Драматизація – це важливий інтерактивний метод, що дає змогу учням практикувати мовлення у контексті, максимально наближеному до життєвих реалій. Застосування драматизації сприяє активному включенню дітей у навчальний процес та формуванню інтересу до іноземної мови. Організація уроку англійської мови з використанням драматичних прийомів передбачає інтеграцію цих методів у структуру уроку. Використання різних форм драматизації, таких як рольові ігри та імпровізація, перетворює урок в живе та інтерактивне навчальне середовище. Успішність застосування драматизації багато в чому залежить від адаптації прийомів до рівня володіння мовою учнями та їхніх індивідуальних потреб. Особливо важливо, щоб учитель забезпечував належну підтримку і керівництво, що дозволить учням почуватися невимушено і впевнено під час виконання драматичних завдань.

3. Драматичні ігри – це дієвий засіб для розвитку творчих діалогічних навичок, адже вони стимулюють уяву, імпровізацію та швидкість реакцій у мовленні, можливість замінити одні фрази іншими. Завдяки цим іграм учні отримують шанс експериментувати з мовою, покращувати соціальні контакти та емоційність; вони створюють живі, правдоподібні мовленнєві ситуації, що спонукають до активного використання англійської мови. Завдяки своїй інтерактивності драматичні ігри допомагають долати мовленнєвий бар'єр і відчувати впевненість під час спілкування англійською.

4. Основна риса інтерактивного навчання – використання власного досвіду у ході розв'язання проблемних питань. Інтерактивний процес характеризується високою інтенсивністю спілкування, зміною та різноманітністю видів діяльності, цілеспрямованою рефлексією. Крім того, залучення учнів до різноманітних форм і методів навчальної роботи під час впровадження інноваційних технологій, а також залучення обдарованих учнів до науково-дослідницької діяльності значно розширюють їхні пізнавальні та творчі комунікативні можливості. Це сприяє формуванню рівноправного партнерства між учнями, учнями та вчителем, створюючи атмосферу співпраці та зацікавленості у навчальному процесі.

5. У ході дослідження було проаналізовано особливості застосування прийомів драматизації під час уроків англійської мови та розроблено лінгводидактичну модель формування діалогічного мовлення із застосуванням технік драматизації, що передбачила планування діалогічних ситуацій, постійне навчання мови в інтерактивному середовищі. Основними етапами навчання визнано підготовку до спілкування, використання мікродіалогів, створення комунікативних ситуацій та постановку діалогів на основі літературного матеріалу. Такий підхід підтвердив поетапне формування мовленнєвих навичок відповідно до вікових та психологічних особливостей учнів середньої школи.

6. Розроблено систему вправ з навчання англійського діалогічного мовлення на основі драматизації, адаптовану для учнів 5–9 класів. Вправи

спрямовані на розвиток комунікативної компетентності, мовленнєвої спонтанності, лексико-граматичних навичок та емоційної виразності мовлення. Вправи рекомендовані для ефективного впровадження в навчальний процес, оскільки передбачають підвищення якості іншомовного навчання через залучення учнів до інтерактивності, творчої діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Апулова О. Англійська мова 2–12 класи. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів. Київ : Шкільний світ, 2001. 43 с. 2.
2. Бігич О. Б., Бориско Н. Ф., Борецька Г. Е. *Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика*. Київ: Ленвіт, 2013. 590 с.
3. Брецько І. І., Кравченко Т. М. Діалогічне мовлення – основа для розвитку здібностей міжособистісного спілкування. *International scientific journal*. 2016. № 1 (1). С. 39-42.
4. Голюк О. А. Засади формування діалогічної культури в майбутніх вчителів у процесі вивчення педагогічних дисциплін. *Вісник ЛНУ ім.Т. Шевченка*. 2019. № 3 (326). С. 72-78.
5. Коваль Т. І. Інтерактивні технології навчання іноземних мов у вищих навчальних закладах. Електронне наукове фахове видання. Інформ. технологій і засобів навчання АПН України, Ун-т менеджменту освіти АПН України. 2011. Вип. 6. Том 26. 291 с.
6. Костюченко К. Є. Особливості навчання діалогічного мовлення на заняттях з англійської мови. *Наукові записки «Педагогічні науки»*. 2015. Вип. 135. С. 135-139.
7. Кузнецова Н. Дослідно-експериментальне навчання англійського діалогічного мовлення обдарованих учнів старшої школи. *Наука і освіта*. 2013. Вип. 6. с. 154–158.
8. Куліченко Л. А. Інтегровані уроки як один із засобів підвищення активності учнів на уроках. *Таврійський вісник освіти*. 2012. Вип. 1 (37). С. 250-254.
9. Кумпан М. Б. Театралізована діяльність на уроках іноземної мови у школі. *Науковий вісник Південноукр. нац. пед. у-ту ім. К. Ушинського*. 2011. № 9-10. С. 203-208.

10. Кочубей Н. П. Підсистема вправ для інтерактивного навчання англійського діалогічного мовлення учнів початкової школи. *Іноземні мови*. 2012. №2. С. 31 – 39.
11. Михайлова О. С., Гуманкова О. С., Григор'єва Т. Ю. Використання драматизації у навчанні англійської мови. *Ars Linguodidacticae*. 2021. № 6. С. 21-28.
12. Мулик К. О. Специфіка англійського діалогічного мовлення соціально педагогічної спрямованості. *Записки з романо-германської філології*. 2014. № 1 (32). С. 128-132.
13. Наконечна А. О. Особливості навчання діалогічного мовлення при вивченні англійської мови. *Зб. наук. праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія: Педагогічні науки*. 2015. № 2. С. 175-189.
14. Олійник Т. І. *Рольова гра у навчанні англійської мови в 6-8 класах*. 2003. 127 с.
15. Пометун О., Пироженко Л. *Інтерактивні технології навчання : теорія, практика, досвід*. Київ, 2002. 135 с.
16. Птушка А. С. Методика використання рольової гри у навчанні діалогічного мовлення учнів на уроках англійської мови. *Лінгводидактика*. 2012. С. 154-159.
17. Сидоренко Н. М. *Ігротехніка як метод навчання англійської мови на початковому етапі*. Вісник Київського у-ту ім. Б. Грінченка. 2012. Вип. 7. С. 125-129.
18. Сидоренко І. А. Інтерактивні методи навчання англійської мови. URL: https://kamts1.kpi.ua/sites/default/files/files/02_%20Sydorenko_interactyvni_mety.pdf
19. Сімонок В. П. Рольові ігри як засіб формування діалогічного мовлення на заняттях з англійської мови. *Іноземна підготовка працівників правоохоронних органів та сектору безпеки: матеріали всеукр. наук.-практ. конф. (21 квіт. 2017 р.)*. С. 139-142.

20. Солодар Л. В. Діалогічне мовлення – основний вид мовленнєвої діяльності при вивченні української мови як іноземної. *Вісник Вінницького політехнічного інституту*. 2011. № 2. С.163-164.
21. Сошенко С. М. Еволюція методів викладання іноземної мови. *Педагогічний процес: теорія і практика*. 2014. Вип. 1. С. 22-27.
22. Ставрук О. Комунікативний підхід до навчання англійської мови як засіб розширення словникового запасу учнів старшої школи. *Мат. студ. наук.конф. Чернівецького нац. у-ту ім. Ю. Федьковича (м. Чернівці, 12-24 квіт. 2022р.)*. С. 257-258.
23. Федак З. Місце та роль рольової гри на уроці іноземної мови. *Молодь і ринок*. 2011. Вип. 7 (78). С. 151-155.
24. Фіцула М. М. Педагогіка. Навчальний посібник для студентів вищих педагогічних закладів освіти. Київ : Академія, 2000. 544 с.
25. Черниш В. В. Засоби формування іншомовної комунікативної компетенції у діалогічному мовленні. *Іноземні мови*. 2011. № 3. С. 15-22.
26. Черниш В. В. Навчання іншомовного діалогічного мовлення в аспекті компетентнісного підходу. Навчання іноземних мов у середніх навчальних закладах. *Іноземні мови*. 2012. № 4 (72). С. 11-27.
27. Черниш В. В. Контроль рівня сформованості компетенції у діалогічному мовленні. *Іноземні мови*. 2013. Вип. 1. С. 9-11.
28. Яковенко Л. І. Рольова гра як активний прийом навчання англійської мови у школі. *Іноземні мови*. 2015. № 2. С. 16-19.
29. Breen M. P. Authenticity in the Language Classroom. *Applied Linguistics*. 2005. P. 60– 70.
30. Britell J. K. Competency and Excellence. Berekley, 1989. 23 p. Berk, R. A. Multimedia teaching with video clips : TV, movies, YouTube, and mtvU in the college classroom. *International Journal of Technology in Teaching and Learning*. 2009. V. P. 1–21.

31. Budnyk O., Fomin K., Novoselska N., Voitovych A. Preparing Teachers to Organize Dialogic Learning of Students: Communicative Aspect. *Revista Inclusiones*. 2020. № 7 (4). P. 117-129.
32. Budnyk O., Kotyk M. Use of Information and Communication Technologies in the Inclusive Process of Educational Institutions. *Journal of Vasyl Stefanyk Precarpathian National University*. 2020. № 7(1). P. 15-23.
33. Cremin T, Swann J. School Librarians as Leaders of Extracurricular Reading Groups. <https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-94-6300-899-20>
34. Kachak T. Digital instruments of literary education of future primary school teachers in the conditions of distance learning. *Information Technologies and Learning Tools*. 2021. № 86 (6). P. 144-169.
35. Leshchenko H. Language competence as a component of professional communicative competence of future philology teachers. *Psychological and pedagogical foundations of humanization of the educational process in schools and universities*. 2015. № 1. P. 90-97.
36. Pfof M., Dörfler T., Artelt C. Students' Extracurricular Reading Behavior and the Development of Vocabulary and Reading Comprehension. 2013. https://www.unibamberg.de/fileadmin/uni/fakultaeten/ppp_lehrstuehle/bildungsfoersuchung/Publikation
37. Wessels C. Drama .*Oxford University Press*, 1998.
38. A. Wright; series editor A. Maley. – *Oxford University Press*, 1998.

ДОДАТКИ

Додаток 1

Тема уроку: «Travelling»- «At the railway station».

missed the train. Ask you friend (Miss B) about the time. You are afraid you'll

Мета: розвинути навички говоріння та слухання англійською мовою; покращити словниковий запас учнів; стимулювати творче мислення та уяву.

So, we are in London at the railway station already. Now we will organize a role play. You will have some minutes to think over your characters and words. And then you will act out the situation.

Учням роздаються картки з ролями та завданнями, виконуючи які учні активізують свої знання з даної теми.

Дійові особи: подорожній на залізничній станції; касир; двоє друзів, які поспішають на станцію; два чужоземця; прохожий.

Картки:

1. You are the traveller at the railway station. Ask the clerk at the booking-office for tickets. You need two tickets to Manchester, one single and one return.

2. You are the clerk at the booking-office. Give the traveller two tickets and his change.

3. You are Mr. A, who is in a hurry with the friend to the station. You feel pity you have miss the train again.

4. You are Miss B, who is in a hurry with the friend to the station. You don't feel afraid of missing the train. They run every 3 minutes. Your train leaves at 11. It is 5 min to 10. You will be at the station in 10 minutes.

5. You are a passer-by. A stranger asks you about the bus to the Opera House. Any bus will take him from here to the Opera House. Tell him the way to the bus-stop.

6. You are a stranger in the city. You travel for pleasure. Ask the passer-by if there is a bus to the Opera House. Ask him where the nearest bus-stop is. Ask a person (a stranger) in the street if there is a post-office near by. Thank him.

7. You are a stranger in the city. You are on business here. You can't tell the way to the post-office.

Приклади розігрування діалогів:

Діалог 1: У залізничній касі (Traveller & Clerk)

Traveller: Good morning!

Clerk: Good morning! How can I help you?

Traveller: I need two tickets to Manchester, please.

Clerk: All right. Do you want single or return tickets?

Traveller: One single ticket and one return ticket, please.

Clerk: OK. Let me check... That will be 25 pounds altogether.

Traveller: Here you are — 30 pounds.

Clerk: Thank you. Here's your change — 5 pounds.

Traveller: Great. What time is the next train to Manchester?

Clerk: The next train leaves at 10:30. You have about 20 minutes.

Traveller: Perfect! Is it platform 3?

Clerk: Yes, platform 3.

Traveller: Thank you very much!

Clerk: Have a nice trip!

Діалог 2: Друзі поспішають на потяг (Mr. A & Miss B)

Mr. A: Hurry up, Miss B! We're going to miss the train again!

Miss B: Relax, Mr. A. What time is it now?

Mr. A: It's five minutes to ten! Our train leaves at eleven!

Miss B: That's a whole hour from now. And trains run every three minutes anyway.

Mr. A: But what if we get stuck in traffic?

Miss B: We won't. I checked — the road is clear, and we'll be at the station in ten minutes.

Mr. A: You always say that... and then we run like crazy with our suitcases!

Miss B: Not today! We've got time. Besides, we know the way now.

Mr. A: Hmm... OK. But next time you carry my suitcase.

Miss B: Deal! Let's just get there first.

Додаток 2

Тема: «Їжа. Кафе».

Мета: розвинути навички діалогічного говоріння та слухання англійською мовою; розширити словниковий запас учнів з даної лексичної теми; удосконалити граматичні конструкції; тренувати працювати в парах. Малих групах; стимулювати творче мислення та уяву.

Дійові особи:

1. Офіціант.
2. Клієнт 1.
3. Клієнт 2.
4. Шеф-кухар

Сцена 1: Кафе з меню на столі. Офіціант підходить до столу, де сидять клієнти.

Вправи на актуалізацію знань. Учитель може обговорити з учнями, які фрази використовувалися для замовлення їжі, як ввічливо звертатися до офіціанта, та які інші фрази можна було б використати.

Варіації: Учні можуть придумати власні замовлення, додати більше клієнтів, або змінити меню, щоб практикувати різноманітну лексику.

Приклади діалогів:

Офіціант: Hello! Welcome to our café. Can I take your order?

Клієнт 1: Hi! Yes, please. I would like a cheeseburger and a lemonade.

Офіціант: Sure! Would you like fries with that?

Клієнт 1: Yes, please.

Офіціант: And for you? (звертається до Клієнта 2)

Клієнт 2: I'll have a salad and an orange juice.

Офіціант: Great choice! Anything else?

Клієнт 2: No, thank you. That's all.

Офіціант: Alright, your order will be ready shortly. (офіціант йде)

Офіціант: Hello! Welcome to our café. Can I take your order?

Клієнт 1: Hi! Yes, please. I would like a cheeseburger and a lemonade.

Офіціант: Sure! Would you like fries with that?

Клієнт 1: Yes, please.

Офіціант: And for you? (звертається до Клієнта 2)

Клієнт 2: I'll have a salad and an orange juice.

Клієнт 1: Excuse me, do you have a special dish today?

Офіціант: Yes, we do! But wait a moment... Our chef will tell you about it himself.

(Офіціант йде, за хвилину повертається з шеф-кухарем)

Шеф-кухар: Good afternoon, dear guests! I'm Chef Marco. Today, I've prepared something special just for you.

Клієнт 2: Wow! What is it?

Шеф-кухар: It's grilled salmon with fresh garden vegetables, topped with a homemade lemon-butter sauce. It's light, tasty, and full of flavour. We serve it with a slice of garlic bread.

Клієнт 2: That sounds amazing! I'll take the chef's special instead of the salad.

Клієнт 1: Can I try it too?

Шеф-кухар: Of course! I'll make two plates, one with extra lemon!

Офіціант: Fantastic! So, two chef's specials and one lemonade?

Клієнт 1: Yes.

Клієнт 2: And an orange juice, please.

Офіціант: Alright! Your order will be ready shortly.

Шеф-кухар: Bon appétit, my friends! (шеф і офіціант ідуть)

Сцена: Кухня кафе, майже паніка

Персонажі: Шеф-кухар (Chef Marco). Кухар 1 (Lena). Кухар 2 (Tom).

Офіціант (Alice). Адміністратор (Mr. Bennett)

(Chef Marco входить на кухню у піднесеному настрої)

Chef Marco: Alright, team! We've got three orders for the salmon special already — it's flying! I told you, that sauce works like magic!

Lena (Кухар 1, тривожно): Chef... we have a problem.

Tom (Кухар 2, відкриває холодильник): A big problem. We're out of salmon.

Chef Marco: What do you mean “out”? I ordered double this morning!

Tom: And it was all used. Lunch rush went crazy — six portions gone in an hour.

Chef Marco (кричить): And nobody told me?! I just promised it to table 3! And 5! And 7! This is the dish of the day, not a disappearing act!

Lena (спокійніше): We thought there was more in the back freezer, but it’s empty.

(Офіціантка Еліс заходить, вже стривожена) Alice: Chef, I just took two more orders for the salmon. They’re asking if they can get it with extra sauce.

Chef Marco: Oh, they’ll get extra sauce, alright — on a plate of regret!

(Адміністратор Mr. Bennett вривається в кухню, з суворим обличчям)

Mr. Bennett: What’s going on?! I see six tables waiting, and the chef is yelling.

Chef Marco: We ran out of salmon. And now we’re swimming in orders for salmon.

Mr. Bennett: This is the third time this week we screw up the special! Marco, didn’t you check stock before making it the star of the menu?!

Chef Marco (здається, але бореться): I checked! The order came late, we had to cook from the old batch, and now we’re out!

Tom: We can switch to trout, it’s in the freezer. Or chicken breast.

Mr. Bennett: No. You don’t switch the “Chef’s Special” like socks. We refund, we apologize, or we improvise.

Lena (обережно): What if we do salmon tartines? Small portions, toast, sauce, garnish — stretch what we have?

Chef Marco: That’s... actually not bad. A little bread magic. Okay. Get me the last fillet. Slice it thin. Tom, toast. Alice — offer them free drinks. We’ll sell it as “gourmet”

Mr. Bennett (з іронією): Better hope they’re in the mood for a mini-masterpiece, Marco.

Chef Marco (завзято): If they wanted boring food, they’d eat at home.

Додаток 3

Тема: Охорона навколишнього середовища. 8-9 клас.

Ціль уроку: Практикувати вживання лексики, пов'язаної з охороною навколишнього середовища, забрудненням повітря, води, природи; розвивати навички ведення дискусії та прийняття рішень.

Приклад рольової гри «Зустріч клубу “Захисники природи”» як підсумкове заняття по темі «Захист навколишнього середовища» в 9 класі.

Підготовча робота для проведення етапу актуалізації знань, це короткі повідомлення про бережне ставлення до навколишнього середовища.

Персонажі: Емма – голова клубу. Ліам – трохи буркотун, але розумний. Софі – весела, любить творчість. Ноа – захоплюється технікою. Олівія – дуже переживає за природу

Emma: Hi everyone! Today we talk about air pollution. What can we do?

Liam: Cars make a lot of dirty air. There are so many — it's hard to breathe near school.

Sophie: Let's have a “No Cars Week”! We can walk or ride bikes!

Noah: But what about kids who live far away? Maybe we can ask the city for electric buses?

Olivia: And we should plant trees! Trees clean the air. We can plant some near school!

Emma: Great ideas. But let's start with one thing. What is the easiest?

Liam: Bikes are good... but not for everyone.

Sophie: Walking is okay too! Or we can walk with friends!

Noah: I can make a poster!

Olivia: And later, one tree for every class!

Emma: Okay. We start with “No Cars Week”. Then we plant trees! Deal?

All: Deal!

Сцена: Збори громади на центральній площі міста. Емма, Ліам, Софі, Ноа та Олівія стоять попереду, готові представити свої ідеї чотирьом місцевим жителям.

Emma: Hi everyone, thank you so much for joining us today. We're from the «Nature Protectors» Club, and we've been working on a project to reduce air pollution in our town. We'd like to share our ideas and get your support!

Citizen 1 (Mr. Thompson, a local shop owner): Air pollution? That's a real problem around here. What exactly do you have in mind?

Liam: Well, cars are the biggest problem. They make the air dirty, and it's getting hard to breathe. We want to start with a «No Cars Week»—encouraging people to walk or ride bikes instead.

Citizen 2 (Mrs. Martinez, a school teacher): Hmm... that's interesting, but some of us live pretty far from town. I mean, walking or biking isn't always an option. What about those of us who need to travel long distances?

Noah: Good point! That's why we're also asking the city to look into electric buses. They're cleaner, and they could help people who can't bike or walk easily. I can even design a petition to collect signatures!

Sophie: And think about this! We could make it fun. We could all walk together with friends and have a little «walking challenge.». The more people, the more fun!

Olivia: And after that, we can plant trees around the city. Trees clean the air, and they also make everything look beautiful. We could start with the area around the school, and later, expand to other places in town.

Citizen 3 (Mr. Jackson, a local driver): I drive a lot for work. How would something like this affect people like me? I don't want to be part of the problem, but I need my car.

Emma: That's understandable, Mr. Jackson. We're not asking people to stop driving forever, just for one week. We want to show that it's possible to reduce our reliance on cars, even just for a short time. Plus, the electric buses could be a long-term solution for everyone.

Citizen 4 (Ms. Taylor, a community activist): I love the tree idea. We could get the whole town involved in planting them. It would give us a chance to connect with nature and remind everyone how important it is to take care of the

environment. Liam: Exactly! And we can have a community celebration when the trees are planted. A little event to thank everyone for their support.

Noah: I'll make sure the buses are included in the petition and get a website up where everyone can sign.

Sophie: And I'll help with the poster campaign! We could even design one with fun drawings and creative ideas for people to share online!

Olivia: We'll all help to plant the trees and take care of them afterward!

Emma: So, what do you think? Will you help us spread the word and make «No Cars Week» a success?

Mr. Thompson: You know what? I think this could work. It's a small step, but every little bit helps. I'm in.

Mrs. Martinez: I'll support the idea, too. I'll even encourage my students to participate. And I love the idea of planting trees!

Mr. Jackson: Alright, I'll sign the petition, and maybe I can cut down on driving for the week. I'll give it a shot.

Ms. Taylor: I'm on board! Let's make our town a cleaner, greener place.

Emma: Thank you all so much! With your help, we can make a real difference!

All the children together: Deal!

Додаток 4

Приклад діалогу, натхненого класичним літературним текстом, який підходить для учнів 5-7 класів «Аліса в Країні Чудес» Льюїса Керролла.

Сцена: Аліса зустрічає Чеширського Кота

Alice: Excuse me, could you tell me which way I ought to go from here?

Cheshire Cat: That depends a good deal on where you want to get to.

Alice: I don't much care where, as long as I get somewhere.

Cheshire Cat: Oh, you're sure to do that, if only you walk long enough.

Alice: What sort of people live around here?

Cheshire Cat: In that direction lives a Hatter, and in that direction lives a March Hare. Visit either you like: they're both mad.

Alice: But I don't want to go among mad people.

Cheshire Cat: Oh, you can't help that. We're all mad here. I'm mad. You're mad.

Alice: How do you know I'm mad?

Cheshire Cat: You must be, or you wouldn't have come here.

Декларація академічної доброчесності здобувача ступеня вищої освіти

Я, Євтенко Євгенія Сергіївна, студентка групи 401-ГО ф-т філології, психології та педагогіки Національного університету «Полтавська Політехніка імені Ю. Кондратюка»,

- Підтверджую, що написана мною кваліфікаційна робота на тему «Технологія драматизації під час уроків англійської мови, як ефективний засіб формування діалогічного мовлення учнів середньої школи», відповідає вимогам академічної доброчесності та не містить порушень, що визначено ст. 42 Закону України «про освіту», зі змістом якої ознайомена;

- заявляю, що надана мною для перевірки, електронна версія роботи є ідентичною її друкованій версії;

- згодна на перевірку моєї роботи на відповідність критеріям академічної доброчесності у будь який спосіб, у тому числі за допомогою Інтернет-системи, а також на архівування моєї роботи в базі даних цієї системи.

Євтенко Є.С.

SUMMARY

The presented Bachelor's thesis is devoted to dramatization techniques in English lessons as an effective way to develop students' dialogical speech in middle school.

The (scientific) advisor of the paper is Svitlana Petrivna Galaur.

The paper analyses the development of dialogical speech through dramatization, gives theoretical justification for step-by-step acquisition of dialogical skills, and presents a system of exercises aimed at teaching dialogical speech during dramatization in English lessons.

The aim of the study is to provide theoretical background and develop practical material for implementing dramatization techniques as one of the most efficient methods for fostering dialogical skills in learning English.

The object of the research is the process of teaching English dialogical speech to students of 5th–9th grades in general secondary education institutions.

Research methods: theoretical methods (analysis of scientific literature, articles, and methodological manuals related to dramatization and dialogical skills development to identify existing approaches and concepts); content analysis (examination of educational materials used in dramatization to determine their effectiveness for dialogical speech development); and practical methods (development and testing of exercises and dialogues during pedagogical practice). The subject of the research is the techniques and tools of dramatization used to form students' dialogical skills in English lessons.

The study aims to examine and justify effective methodological techniques for teaching dialogical speech to students in grades 5–9 by engaging them in an active learning process based on dramatization.

The scientific novelty of the study lies in the selection of literary topics, dramatization games, and excerpts from literary works that improve dialogical speech, as well as in the development of various types of sample dialogues.

The practical value of the paper is that it can be used in designing educational programs and materials (through inclusion of dramatization techniques in English

syllabi for students of grades 5–9 to enhance their communication skills), integrated into extracurricular activities (such as drama clubs or language clubs), and adapted for other foreign languages in multicultural educational settings.

The main conclusions drawn from this study are that dialogical speech development in English lessons significantly enhances students' speaking skills, improves communication abilities, and fosters mutual understanding.

Key benefits include: Active use of language skills: students express thoughts and ideas in English, expanding vocabulary and mastering grammar.

Improved communication: dialogical speech encourages students to communicate, listen, and respond effectively.

Mutual understanding: students learn to understand others' perspectives and show tolerance and respect.

Increased motivation: dramatization makes learning more engaging and allows students to feel like active participants.

The findings from this research provide evidence that dialogical speech development is essential not only for language learning but also for improving students' communicative and social skills. A key focus is placed on spontaneity, situational awareness, and the ability to use both verbal and non-verbal communication tools.

Dramatization enriches the learning process by encouraging expressiveness, emotional engagement, and basic acting skills, which contribute to communication competence. It also boosts students' confidence, helps overcome language barriers, fosters creativity, and develops emotional intelligence.

A system of exercises was developed, progressing from simple Q&A to complex role-playing games involving the whole class. Exercises were designed around the lexical theme "Hospital." These materials are suitable for both novice and experienced teachers who take a creative approach to teaching.

In conclusion, implementing dramatization techniques enables students to develop dialogical skills effectively and communicate confidently in English. A supportive emotional environment is crucial for fostering experimentation and

addressing learning challenges. Dialogical speech is vital in today's globalized world as it cultivates critical thinking, teamwork, and readiness for real-life communication.

Key words: dramatization, dialogical speech, communicative competence, English language teaching, middle school.